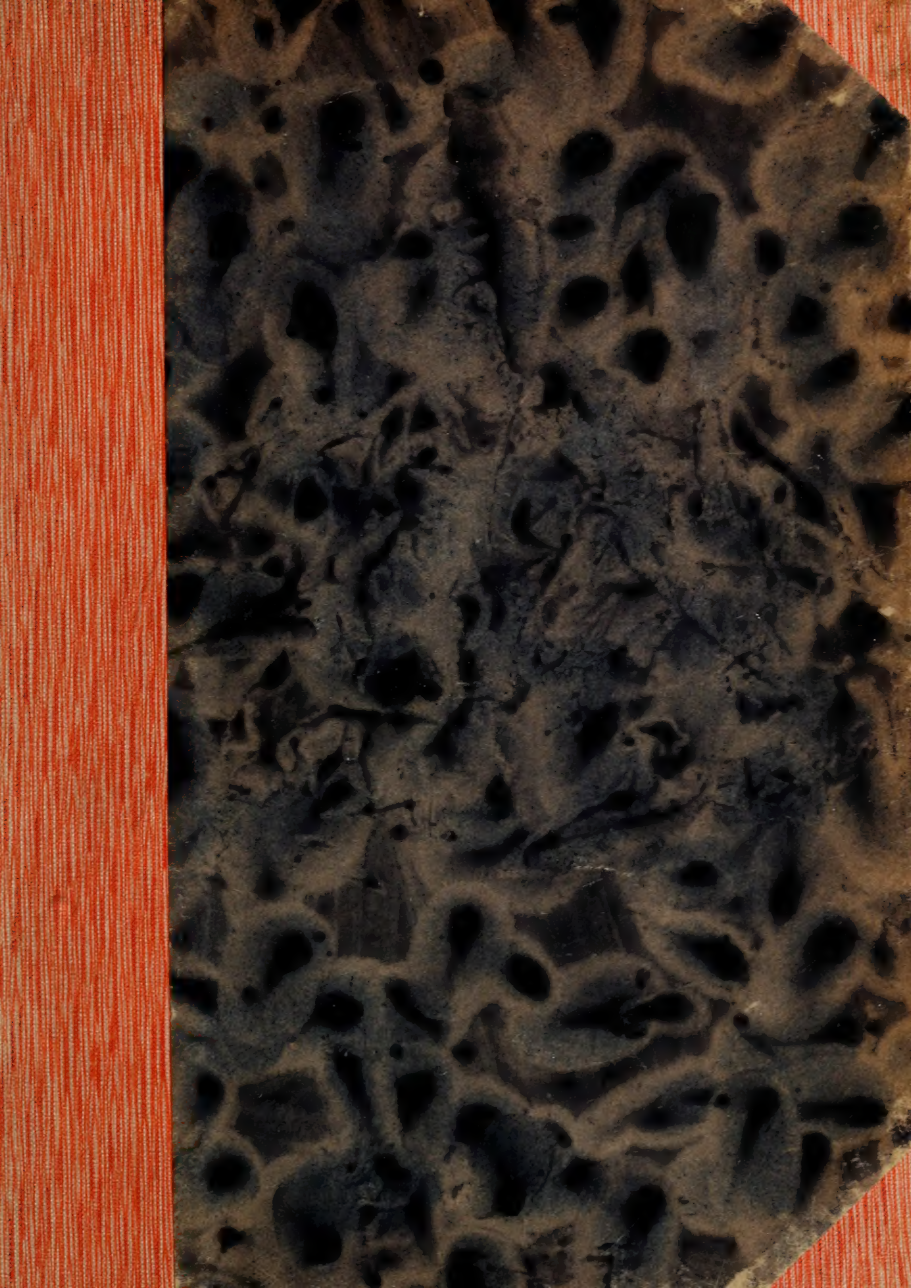
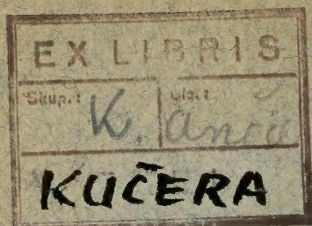

EX LIBRIS
Skup.:
K.
čís.:
KUČERA

Josef Roden:

Irča a Lexa.

Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze.

JOSEF RODEN:

IRČA A LEXA.

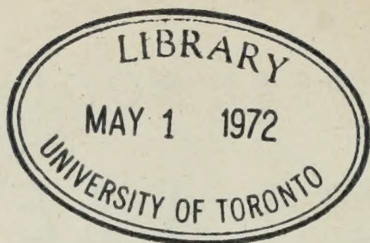
JOSEF RODEN:

IRČA A LEXA.

III. VYDÁNÍ.
16—21 TISÍC.

V PRAZE 1922.
ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ A. NEUBERT.

Knihtiskárna František Rebec v Praze II., Lípová ulice 471.

A JEŠTĚ MLADIČKÝM.

Chtěli jste, abych Vám napsal třetí část pohádky o Irče a Lexovi. Zde jest. Nezapomínejte však, že byla pohádkou a že jí zůstane: je v ní pouze úsměv a štěstí. Život není tak štědrým, nepohladí nás jen jasem bezmračných dnů . . . Smích Irčin, Vaší malé přítelkyně, zní pro mnohou sotissu, která rozklinkává zvonečky v jejím zpěvavém hrdle, je princeznou ve své pohádkové říši, kde zní jen radostný zpěv . . . Odevzdávám Vám poslední část její trilogie a loučím se s ní: chtěl bych, abyste ji měli rádi tak jako já, když sedal jsem nad bílými čtvrtkami papíru a vysníval jsem si její štěstí, které vznášelo se přede mnou po jakési zlaté pěšince a ztrácelo se v mlhách . . .

J. R.

I.

Třetího rána, po útěku z pensionátu, když žábám, jež u ní přenocovaly, ukázala, jak používá telegrafického vedení k Lexovi, probudila se s radostí a rychle spěchala do školy. To budou slečinky ve škole vyvalovat kukadla, až se doví dobrodružné příběhy čtyř.

Mařka, zatvrzelý nepřítel Irčin v Minervě, byla všecka bez sebe, když se o pul osmé otevřely dveře a vešla Irča, hrdě, s napřímenou hlavou a vítězným úsměvem na rtech, ve svém proslulém šedém sweatru, který nesmí nikdy chyběti při jejích školních povinnostech.

A jak zbledla, dceruška maminčina, vida ji. Nu, toť se ví, jak pak ne. Bude zastíněna Irčou, jen se podívejte na ostatní kočky, kterak ihned vyskakují, k té žábě se hrnou, ruce jí tisknou a každá špoulí pusinku — a jen polibky rozdávat.

Inu, ženský pronárod: jak se jim někdo líbí, hned pokvikují a jen líbat – líbat. Je to největší možný důkaz přízně, na který se může takový ptačí mozeček zmoci.

A otázky se stupňují v bouři, jíž se ani chvalně známá bora nevyrovná. Jsou oprávněné obavy, že se budova Minervy zřítí a pohřbí v ssutinách nadějné dívčí životy, „mízu národa“, jak se nestačí samy vychvalovati.

Irča ovšem tohle předem uvážila a proto v nejmenším nezadá klidu, který pilně studovala se všemi příznaky v populární „Cestě kolem světa za osmdesát dní“ a zkoušela jej před zrcadlem, uvažujíc předem všecky neočekávané okolnosti, které by jej mohly zvrhnouti. Filleas Fogg je bez odporu zastíněn tímto epigonem s plavými vlasy, zkadeřenými na spáncích v „udice na srdce“.

Jde ku své lavici pevnými, jistými kroky, předem odměřenými, neodpovídá, ačkoliv se na ni otázky hrnou tak rychle, že by je vodopád niagarský nestačil unášeti.

Její naučená role poněkud nesouhlasí se skutečností, když vidí, že něčí knihy jsou složeny již v lavici, je překvapena, ale ovládajíc se, ptá se ledově:

„Kdo okupoval mé místo?“

Mařka bojovně ihned letí a staví se rekovně jako kohout na smetišti.

„Já.“

Irča se na ni dívá hezky s patra a uštipuje:

„Tak se zas ukliď!“

Ale Mařka se hned tak nedá:

„Ani mne to nenapadne.“

„Povídám ti, abys to odnesla, kdes dříve seděla.“

Mařka dupe:

„Ne..., ne... a tisíckrát ne.“

Filleas Fogg v sukních zůstává nebezpečně chladným.

„Povídám ti ještě jednou po dobrém, zmiz!“

„Oho, ty vetřelče.“

„Varuji tě, chovej se v mezích dobrého tonu.“

„Bodejť, ty mne budeš poučovat, jeptiško!“

Na tuhle impertinenci Irča vůbec neodpovídá, ale stupňuje jen výzvu:

„Bude to?“

Držitel lavice se na ni zle sápe:

„Nehraj si se mnou, vyškrábu ti oči.“

Irča přimhuřuje víčka a nadnáší obočí:

„Tebe se nejspíš leknu. Tedy nechceš?“

„Řekla jsem.“

„Dobrá.“

Než bys napočítal tři, je Irča v lavici a odstraňuje Mařčiny knihy a sešity, jen se práší a zatím co Mařka vyhrožuje, že jí při nejbližší příležitosti vytrhá její koketní pejzy, usazuje se klidně a klade své knihy na místo neohroženě dobyté...

Mladé dámy mají z toho gaudium, tleskají a provolávají „bravo“, až tabule v oknech řinčí.

Irča je spokojena, šlo všecko dle programu a dojem je nesmazatelný.

Vstává, nakazujíc:

„Žáby, chraňte mi místo, kdyby sem zase chtěla ta bezbožnice vtrhnout. A povídám vám, neživte. Ať si třeba vyhrožuje, že vás poleje vitriolem. Je jí ten nevkus podoben. Dělají to sice jen služebné, ale Mařka není vybíravá,“ dodává štiplavě.

Odchází ke stěně, věsí na ni sweatr, toho hamižníka, který ji naschvál nechce a nechce opustit a pak jista svým vítězstvím, nadnáší se k lavici jak komtesa.

Žáby jsou jako rtuť hned u ní.

„Povídej, rychle!“

„Jsme nedočkavy.“

„Hoříme.“

Irča se zdráhá, špulí rtíky, chvíli je napíná a spouští:

„Tak to vám bylo, holky — — —“

Zvoní se. Tak, je konec a žáby zvědavostí div nechytnou.

* *
*

Latiník, mladý doktor, do něhož jsou všecky poblázněny, ujal se slova. Vyzval Irču, aby vstala. A tu spouští jako stroj, vynalezený Edisonem:

„Je nesmírně potěšen, že nachází Irču na jejím místě. — Toť se ví, že se Irča ihned otočila k Mařce s výmluvnou němohrou očí. — Již včera slyšel ve sborovně, že nemohla v pensionatě odolati kouzlu, kterým na ni působily školní lavice — Mařka dostává záchvat kašle — aniž postrádati vlídného zacházení sboru professorského a proto se vrátila do Prahy. Hřeje to v nitru vychovatelů mládeže, když pozorují u svěřeného stáda podobný enthusiasmus, jemuž není rovno v dějinách ústavu. Dokazuje to nade vší pochybu, že pilné žačky a premiantky lnou horoucí duší ku stěnám, které v nich probudily dřímající inteligenci.“

Řeč je na okamžik přerušena tím, že Irča horlivě kývá, až jí vlásenky poletují jak babočky.

Pak se pokračuje:

„Jest jist, že slečny uvítají opět vřele svoji kollegyni, na níž nebylo dosud hany a která dělala jen čest svým rodičům i sboru professorů.“

Ozvala se rána, jako kdyby nastal konec světa a země se srazila s nějakým zbloudilým satellitem, který se jí vpletl do cesty vesmírem.

Latiník se káravě dívá na Mařku a vraští čelo.

Mařka je rudá, že kdyby ji viděl krocan, dostane nespoutaný záchvat podráždění, jak učí přírodopis i zkušenosti.

„Spadly mi knihy,“ omlouvá se a sbírá je s tako-

vým hlukem, že doktorovi nezbývá, než zakročiti výmluvným a ostrým:

„Psst... ticho..."

Mařka je skropena a ani nedutá.

Edisonův vynález pokračuje:

„Pan rada, tatíček Irčin, byl včera v ředitelně a dostalo se mu lichotivého ujistění, že jeho dceř zaslouží, aby byla zpět přijata a její nepřítomnost omluvena nemocí, neboť patřila vždy, jak svrchu řečeno, k ozdobám školy. On ze své zkušenosti může potvrditi, že mrtvé jazyky, bohužel tak málo mládeží milované a chápané, byly dvojnásobně pečlivě pojímány tou, která spěchala, aby jich znovu studovala. Prohlašuje milerád, že je z jeho nejmilejších žaček — to podškrtl slovy tak důrazně, že Mařka div neomdlela — a pýchou při konferenci, ovšem kromě jiných, neméně horlivých. Neříká to proto, aby podnítil její ješitnost, čehož, myslí, je daleka, ale aby ztrojnásobil její snahu po vědění. Tím dopověděl a přezkouší ji, nezapomněla-li ničeho, což by ho naplnilo lítostí."

Táže se a Irča odpovídá, jako když bičem mrská, latiník pokyvuje hlavou se spokojeným úsměvem.

Může si sednouti, je potěšen.

Irča se hlásí k slovu, třepotajíc horlivě rukou. Není to sice zpusobné, ale jde-li o nadšení, je vše dovoleno.

Vlídně se jí ptá:

„Copak ještě chcete?“

Irča se v lavici kroutí, očima po žábách hází a pak nachylujíc roztomile hlavu — oh, ví, jak jí to sluší — říká hrdě:

„Prosím, já umím všecku látku do dnešního dne probranou.“

Žáby jsou v deliriu a Mařka koulí očima, drtíc v zubech:

„Fuj, šplhoun...“

Latiník je také překvapen, ovšem že mile.

A jde to dále.

Irča odpovídá jako řečník na tribuně, jen se jí to hrne z úst.

Je to atrakce, jaké kronika školní nepamatuje.

Žáby křičí „výborně“, „sláva“, a kantor se židle div nevyletí a katedru nerozhází, tak se třese spokojeností.

Irča hrdě usedá s pocitem naprostého vítězství, otáčí se ještě jednou pohrdavě k Mařce, která si v duchu kuje plány pomsty, neboť:

„Té úlisné ještěrce to nedaruji, to má jisté...“

* *
*

O desetihodinové pause je Irča obklopena hlučícím ženským národem.

Gratuluje se jí a vyskytá se dokonce návrh, aby ji nosily po třídě, jak se to děje oblíbeným lidovým řečníkum.

Mařka horlivě uznává svoji chybu a nabízí se, záškodnice, že to obstará. Ale Irča jí nevěří, prokukuje její návrh a skromně jej zamítá, protože to nestojí za to, aby si s ní, která váží skoro šedesát kilo, lámaly něžné ruce. S díky se to uznává a je jí opět gratulováno k nezištnosti a skromnosti, což obé korunuje dívčí čest.

Protože se nepovedlo, klidí se její nepřítel do kouta, odvolávaje dříve své odvolání a vypovídaje všecky kollegiální svazky. Odtemtud vrhá na ni tak divoké a žhavé pohledy, že je nejvýše nutno, aby někde neucházel plyn: mohlo by se státi, že by chytil a celá budova by vylítla i s oslavencem do povětří, k velké lítosti Lexově a velké radosti nepřítomných žákyň, které beztak posílají „budu umrtvující nadějné duše“ do všech horoucích — —

* *

*

A ještě jedné atrakce dočkaly se mladé dámy.

V jednu hodinu, když se hrnou ze školy jako velká voda, stojí nedaleko vrat mladý muž s anglickým vousiskem pod nosem. Drží v ruce dvě růže: žlutou a krvavě červenou.

Aha, žlutá -- žárlivost -- rudá – láska, ihned konstatují, neboť se vyznají dokonale v mluvě barev. Toť se ví, že hned do sebe šťouchaly lokty a pochichtávaly se. Pak utvořily na druhé straně ulice malebný špalír, zvědavy, na kterou to asi čeká –

Irča zdržela se ve škole až poslední. Zná přece ženskou zvědavost, ne, a ví, že dnes na ni bude Lexa čekat. Jen ať se tam holčičky nastaví, to budou teprve vyvalovat kukadla, co dovede kromě latiny. Beztak si myslely, že se vrátila teprve, když rodičům slavnostně odpřísáhla, že se zříká Lexy.

A pak, musí počkati, až kantoři odejdou. Jejich chvála rozplynula by se jako sníh na slunci, kdyby ji přistihli při činu. Není nad opatrnost.

Když vidí, že je povětří čisté, pomaloučku jde se schodů jako opravdový triumfátor.

V tom za ní bouchly dveře.

Otáčí se.

„Ježíši, kam ji všichni rohatí posílali nyní ze třídy? Latiník!"

Jde kolem ní a Irča pozdravuje lehkým úklonem hlavy, mrtvé jazyky se zastavují a nad pomyšlení živě praví:

„Odcházíte poslední, to je chvályhodné."

Irča se červená až ke kořínkům vlasů a lže jako když tiskne:

„Nemohla jsem se vynadívati na tu milou, drahou místnost, pane doktore."

Doktor se blaženě usmívá a hladí si levou rukou spokojeně bradku.

„Enthusiasmus, jemuž pouze mládí může dáti všechen nerv své úrodné, nadějné půdy. Lišíte se velmi od svých kollegyň a upřímně řečeno, jsem rozradován.“

Nikdo by nevěřil, že se muže i kantor rozehřát, ale tady je to. Baví se živě s Irčou, ačkoliv je jako na trní. Pro pána, pujde-li s ní až před vrata, má malheur na krku a nesetřepe ho za nic na světě. Lexa je tak bláznivě žárlivý, že je to až nepřístojné. Už ví předem, co se bude díti. Stiskne jí ruku, divoch, zaloupne očima až z něho hrůza pořičí a zeptá se prudce:

„Pro tohle jsi tedy chtěla, abych ti šel naproti? Pro rozmary nejsem a pro smích tím méně. S Bohem.“

A odletí, jakoby ho vystřelil.

Irča prosí všecky svaté, aby jí přišli na pomoc, jinak je zle.

Ale věřte svatým. — Možná, že mají také k jedné oběd a ani je nenapadne, aby si takovým zrnkem hlavu lámali, tím méně ji budou zachraňovati. Má-li člověk neštěstí, nezbaví se jej, kdyby rozdal svíčkovým babkám poslední niklák. Že do té Prahy jela. Jen vejde na její půdu a staré nehody se jí chytají.

Nikdo by neřekl, jak dovedou býti mladé dámy najednou korektní . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

Ale kantor vrčí své řeči jak tibetský mlýnek modlitby.

Je amen, nezbývá než oddati se osudu a spoléhati na jeho kavalírství.

Plakala by — a hned. Co je jí po professorovi, když Lexa, její hoch, si bude buhví co o ní mysliti. Má jít s člověkem, po němž jí nic není, zatím co by se tak ráda rozběhla k Lexovi a chytila by ho nejraději přede všemi kolem krku a dala by mu takovou hubičku, že by se mu udělaly smyčky před očima.

Vida, zde stojí. Rozevřel úžasem oči, ruka se nervosně trhla jakoby chtěla vylétnouti ke klobouku, vymrštěna myšlenkou, ale zůstala klidně na místě, aniž by bylo patrno, že Irču zná. — Viděla, kterak svraštil obočí a zprudka zamžikal. Přešla.

Chápe to, ví, že by byl před děvčaty směšným, ale přece je jí smutno. Kdyby byl na ni alespoň kývl...

Profesor mluví dále, ale Irča neodpovídá.

Podívá se na ni bystřeji a tu vidí, že pod jejím nachýleným čelem se jí hrnou s očí slzy jako hrachy, slzy, které nemůže za nic na světě zastaviti.

Vida, kantor dovede býti také taktním, když na to přijde.

Ťukl by se do čela, kdyby nebyl doktorem a vychovatelem mládeže.

„Ten pán na vás čeká?"

Irča prudce mžiká, dusí slzičky a povídá tiše:

„Ano.“

Doktor se usmívá.

„Ale proč jste mi to neřekla? — Je to váš snoubenec?“

Nové „ano“, ale nesmělejší —

„Vrátíme se tedy, omluvíme se mu.“

Hleďme, Irčinku, hned je jí radostněji a poskočila by si jak potřeštěné kůzle, nebýt toho... eh...

* *

*

Páni se představují a latinář se omlouvá.

„Slečna je ještě dítě, neřekla mi ničeho,“ usmívá se.

Lexa mu přisvědčuje a bezpodmínečně souhlasí s tím, že je Irča dosud dítě. Irča v duchu protestuje a říká si, že jsou drzí. —

Pak spolu hovoří, jako by jí tu ani nebylo o všelijakých hloupostech.

„Muži jsou neotesanci,“ konstatuje Irča. „Neotesaní neotesanci a punktum. Neumí mluviti s dámami.“

Pak jsou ještě tak smělí, že se jí ptají, proč je zamlklá.

„Hrubiáni. Bodejť, bude jim přitakovat k poklonám, kterými se častují o všecko pryč.“

Profesor se poroučí.

„Apropos, jméno je mu povědomé. Není pan snoubenec totožný s mladým jménem autora...“

Lexa se uklání se souhlasem.

„Vida, vida. — Gratuluje. — Pak se nediví, že slečna...“

Významný úsměv a nová poklona a nekonečné potřásání ruky. — Irča si v duchu přeje, aby mezi ně vlétla puma a odloučila je.

Konečně.

Rychlý pohled, aby mohla posouditi, jsou-li komparsy, zastupované její třídou, dosud na místě. Nu, jakpak ne. Přece je zná. Konečně je možno vyhrotiti dramatický úspěch. Zvedá tedy hodně vysoko ruku a podává ji Lexovi k políbení. Ten se dívá nejdříve na druhou stranu a pak na ni. Rozumí hře.

„Počkej,“ myslí si dareba se škodolibou radostí a lišáckým úsměvem kolem úst, který nikdy nevěstí Irče nic dobrého, „zkazím ti tvé pohostinské vystoupení.“

Není to sice hezké, ale nemuže si pomoci. Dělá tedy, jako by její ruky neviděl.

Irča se na něho chvíli dívá a pak zvedá ruku o decimetr výše a „povzbuzuje ho pohledem vyzývavým a svůdně ďábelským“, řekl by antifeminista.

Lexa se kouše do rtů a podává jí nevinné růže.

Za to je změřen pohledem od hlavy až k patě a slyší mrazivé:

„Děkuji.“

Chyba lávky, přišla na nepravého. Ptá se jí klidně, bez nejmenšího rozčilení:

„Chceš ty růže...?“

„Ne.“

Rozhlíží se právě tak chladně jako ona a utkvívá na skupině děvčat, stojících tři kroky od nich a jde zvolna k ní. Staví se před hezkou černovlasou dívčinou, smeká klobouk a ptá se jí:

„Slečno, smím vám nabídnout tyto květy?“

Oslovená je překvapena a neví co říci. Lexa ale není přiveden do rozpaků.

„Promiňte mi, a neurážejte se slečno. Rozumíte-li žertu, vezměte si je.“

V dívčině se probouzí temperament.

„Jde-li o žert, je vždycky při tom. Sem s růžemi.“

Tohle všecko musí Irča viděti a přihlížeti k tomu passivně, neboť její uražená čest nedopustí, aby se snížila a zavolala ho zpět.

Dnešní scénu si takhle nemalovala, jen co je pravda. Ale nešť, nedá se, ačkoliv je jí do pláče. Proto, když přichází Lexa, je chladná tak, že by se za to mramorová socha v parku nemusela styděti. Ale přece je jí smutno, až je těžko říci. Toho od Lexy nečekala. Když jsi paličák, budu také taková.

Jde vedle něho a nemluví, ačkoliv Lexa několikrát zkoušel zapřísti rozhovor.

Tak se na to těšila, že mu poběhne naproti, hezky z vysoka mu podá ruku k políbení a pak se do něho zavěsí a bude vedle něho hopkovat radostnými poskoky, v duchu si prozpěvujíc: „La-la-la — to koukáte žáby —“ a teď se jí všecko zkazí a jde smutně jako opravdová jeptiška.

Lexa se na ni po očku chvílemi dívá a je mu jí také líto.

„Irčo.“

„Nech mne.“

„Což tak se mluví se mnou?“

„Nezasloužíš jinak, žádné radosti mi nepřeješ.“

„Což tak se mluví se mnou?“

„Nezasloužíš jinak, žádné radosti mi nepřeješ.“

Lexa vraští čelo. — Irča má pravdu, divoch je to.

„Irčo, nezlob.“

Chce ji vzíti za ruku, ale Irča mu ji vytrhuje.

„Nech mne, rozumíš. Ani vidět tě nechci.“

Ale Lexa ji varuje:

„Rozmysli si to, co říkáš.“

„Už je rozmysleno.“

„Co je rozmysleno?“

Irča ušipuje po kapkách jako jedu:

„Ani vi-dět tě ne-chci.“

Lexa tiše odpovídá:

„Dobrá."

„Co řekl? Dobrá? Tedy je mu to vhod. Je dobře, že si to řekli dříve. A vůbec ji už nemusí doprovázet. Zítra ji doprovodí latiník, beztoho ji dávno miluje. Tak, chtěla mu to říci až později, ale je tak lépe, nebude ho to alespoň tolik bolet. Tím jsou hotovi, poroučí se."

Ale Lexa ji chytil za ruku; je tentokráte tak rozzloben, že ho Irča takového ještě nepamatuje.

„Vím, co je mojí povinností. Dovedu tě až domů."

Irča se vzpouzí:

„Půjdu sama."

„Řekl jsem. Neodvolám nikdy svých slov. Doufám, že máš tolik taktu, abys nedělala na ulici představení, které nejen že by ve mně urazilo jemný cit, ale snížilo by tě v mých očích. Tím jsme dojednáni. Buď tak laskava a pojď klidně, budu ti vděčen."

Jdou dále a nemluví.

Přede dveřmi Lexa němě smeká a zadržuje ji.

„Než se rozejdeme, chci tě požádati za prominutí. Nebylo to taktní s těmi květy, vím to a mrzí mne to. Jsem trochu prudký a trochu zlomyslný. Jsou to nepěkné vlastnosti, ale kdo je bez chyb?"

Irča na to neodpovídá; je hrda jako papež, který je kromě toho také neomyslný.

Lexa chvíli čeká. Irča triumfuje znovu. Aby dokázala, že je opravdu všemu konec, zvoní.

Lexa zvedl hlavu, jako by mu někdo hodil rukavici a beze slova šel o patro výše...

* *
*

Sotva je Irča ve svém pokojíčku, který by mohl tolik vyprávět, vyprchává její hrdinství. Božíčku, co se to na ni sype, proč je tak svéhlavá? Nemohla mu nyní podat ruku a říci:

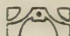
„Já jsem to také tak nemyslela, nezlob se a polib mne, ty... ty... můj.“

Klesá na židli, klade hlavu na její opěradlo a pláče, tolik pláče, že je to jistě tam nahoru k Lexovi slyšeti.

Mamička vchází a jde kvapně k ní.

Irča vyskakuje, padá jí do náručí, objímá ji pažemi kolem krku a vzlyká slova mamičce nesrozumitelná:

„Mami..., mami... on dal mé ruže Mařce... já... já... se utopíííím...“

II.

Toť se rozumí, hned si to Irča myslela! Mařka přišla do třídy nadutě jako pávice, div si krk z obratlů nevylomila. A — fi — na prsou má včerejší růže od Lexy.

Irča nemuže za nic na světě pochopiti, jak mohou být dívky tak necudné, ano necudné, a dávati si za ňadra květy, kterých se dotkla mužská ruka. Býti třídním, hned by se zeptala:

„Odkud máte ty nemravně vyzývavé květy?"

Ovšem, postižená by se vymlouvala, že si je sama koupila, ale na to se nesmí nikdy dát. Bodejť, bude vyhazovat peníze, beztak rodiči mrzce odpočtěné, za podobné zbytečnosti. Tak hloupý kantor přece nebude, aby tomu věřil. — A nakázala by úsečně:

„Hned je hoďte do kamen. Do školy takové věci nepatří."

Byla by to podívaná pro bohy, jak by se Mařka ošívala a vzpírala. Ale konec konců by zaskřípěla

dvířka u kamen a měla by po effektu. A Irče by spadl kámen se srdce a v duchu by si poskočila.

Ale protože není možno od třídního očekávati takové bystrosti, nezbývá jí nic jiného, než započíti ryze diplomatické tažení.

Jde tedy úlisně k Mařce a politicky začíná:

„Ty jsi dnes hezká!"

Ví, že tím každého adepta ženství získáš. Je to dobrý a osvědčený recept.

Mařka není tak hloupá, jak by se snad někdo domníval. Kdepak!

Je jedovatá, až bůh brání.

„Nediv se, květy vždycky zvyšují krásu ženy. Zvláště tyhle, jsou od tvého miláčka."

Irča má na mále, aby nevyletěla z kůže.

Nestydatost, ne-sty-da-tost — a puntík. Ta nesmí zůstati bez trestu. Jako vymrštěna ocelovým perem vrhá se Mařce po prsou a rovnou na růže.

Mařka uskakuje jako rtuť a plácne ji přes ruku jen to fičí.

„Oho, oho, tak jsme si to spolu nevyjednaly."

„Hned mi ty růže dáš!"

Protiva jí odpovídá Irčinými slovy:

„Tebe se nejspíš leknu."

Takhle by to nešlo, diplomatický postup nebyl dobře zahájen. Nezbývá, než jíti s prosíkem:

„Mařko, dej mi je po dobrém."

Buhví, který zlomyslník vynašel nelidské: „Pomsta je sladká“. Měl by se vypátrati a všichni, kdož byli postiženi tímto rčením, hanebně podporujícím špatné vlastnosti člověka, měli by se na něho sesypati a rozdrtiti ho na prášek.

Nyní podléhá téhle špatnosti Mařka:

„Vida, pojednou jsi jako máslo. Proč jsi nebyla takovou včera? To je podezřelé, že se tak přes noc obrátil vítr.“

Irča dělá jakoby výzvy ani nepostřehla. Člověk, zvláště mladá dáma, musí vždy pusobiti dobrým příkladem.

„Máňo, dej mi je, pustím tě na své místo, ačkoli jsem si tam vyryla krásné srdce, probodené šípem.“

„Nedám.“

V Irče to vře zle, ale přece se ovládá:

„Maruško, buď rozumná, ustoupíš-li, pohostím tě odpoledne u Myšáka.“

Irča ví, že je to nerozumně odvážná korupce, mohla by jí přijít příliš draho, ale jakáž pomoc. V nejhorším případě, kdyby viděla, že nestačí svými financemi, vezme do zaječích a nechá tam Mařku, aby si to zaplatila sama.

Ale Mařka je tvrdá jako kararský mramor:

„Nedám.“

Člověk by pukl zlostí, ale přece se musí tvářiti sladce jako commis voyageur.

„Maroušku, nebuď paličatou. Koupím ti za ně velkou kytici růží — považ, jen rudých a k tomu ti napíši tak ohnivé psaníčko od chlapce, že ti je budou všecky žáby závidět.“

„Nechci.“

„Maruštičko, neblázni a nezahazuj své štěstí. Pustím tě třikrát za sebou na naše předplatné do Národního.“

Mařka váhá, vida, není nad diplomatický tah. Nepohašteří se a jejich pleť zůstane netknuta, což v případě opačném by bylo nejisto; obě se trýzní manicurou a střihají si nehty do špičky.

„Svoluješ, viď, já to vždycky říkám, že se dá s tebou mluviti.“

Je rozhodnuta, dobrá, ale Irča jí to dá písemně. A nezapomene připojiti, že je to platné i v tom případě, kdyby se hrálo mimo předplacení, aby o nic nepřišla.

Irča horlivě a nedočkavě píše jak Mařka diktuje, jen aby už měla Lexovy růže.

Hotovo, výměna uskutečněna.

Mařka opatrně skládá úpis a schovává jej za ňadra, která jsou ve všech případech skvělým a nedobytným skladištěm.

Irča sklání rty k těžko získanému daru, když ji, zlomyslnice, zaráží chladným:

„Počkej, nepřenáhli se.“

Irča se na ni překvapeně dívá a povídá:

„Co ještě chceš? Jsme přece vyrovnány.“

Ale Mařka usykuje:

„Dosud ne. Ad prima: nebudeš přece líbat růže, které jsem si dnes ráno koupila. Ad secunda: ty, které mi dal tvůj Lexa, vyškemral na mně včera odpoledne na schůzce můj medik. Ad tercia: vyplývá z toho tedy, že to nejsou už ony a že bys se zbytečně namáhala. Jen co je pravda, byla to geniální myšlenka, chtěla jsem tě jen poškádliti, a udělala jsem dobrý obchod. A teď jsme si teprve kvit, děťátko...“

Než bys přivřel víčka a zase je rozevřel, jsou růže rozškubány a Irča dupe po jejich lístcích, které přece za nic nemohou, tak divoce, že si ve třídě pod nimi jistě myslí, že je nejméně zemětřesení a konec světa...

III.

Pane Lexo,

včera večer, když jsem Vám zaťukala třikrát na strop náš pozdrav na dobrou noc, neodpověděl jste mi. Nebyl byste tak zlým, kdybyste věděl, co mi to dá práce, než seženu nástroj, kterým to lze docíliti, protože náš dům stavěl nějaký nerozumný stavitel, který neuvažoval, že budou nájemníci míti podobné chutě. Ani si Vám neodvažuji jmenovati nezbytnou součást domácího zařízení, kterým jediné toho mohu docíliti, tak je prosaický. Ale neocenil byste toho, kdybyste to nevěděl. Je to, prosím, smeták. Nesmějte se, není na tom pranic k smíchu. Nedovedete si představiti, jak mi hyzdí můj elegantní pokojík, neboť musí státi stále

v koutě, ač proti tomu maminka i Anna protestují, tvrdíce, že tam nepatří. Kromě toho musím každý večer vyskakovati na stůl, což mi nyní nevadí, ale zestárnu-li a ztloustnu-li, čehož mne bozi chraňte...? Zeptejte se mojí mamičky, dělala-li by to. Tak vidíte. Oběť to je — a veliká. Pochopíte, že se mne to nemile dotklo a že musím žádati vysvětlení. Včera jsme neměli schuzky, ačkoliv jsem se tolik těšila. Mám čisté svědomí, vina není na mně. Proč jste nevzkázal, čekala jsem celé odpoledne. — Nemyslete si, že Vám píši snad proto, že bych bez Vás nemohla býti. To byste se zmýlil. Chci, jak jsem již řekla, znáti příčinu Vašeho, mírně řečeno, netaktního chování.

Nelíbá Vás

Irča.

„Tak, hotovo, uvidíme, co na to odpoví.“ Dalo to hanebné práce a sumírování, až perličky potu naskočily Irče na čele. Je to kříž... kříž... a mučení, tohle milování.

A hned sotva dopsala, letí do kuchyně jako povodeň.

„Blázen, učiněný blázen,“ říká mamička.

„Anna, hned s tím leťte nahoru k panu Lexovi, ale hned. Nu tak honem, honem, vám všecko trvá věčnost...“

*   *
*

Irča zatím čeká jako na trní a každé chvíle vybíhá před dveře, podívati se, nepřichází-li odpověď. Konečně se zvonek rozkřičel a psaníčko je tu. Irča se na ně vrhá jak ostříž, utíká s ním do svého pokojíku a zamyká se. Zacházeti šetrně s dopisy neumí, svatá pravda. Obálku roztrhne od shora dolu, ačkoliv má na svém psacím stolku hezké rozřezávátko. Bodeiť, bude se zbytečně zdržovati.

Tak tohle je tedy korespondence lásky? Vida, jak je možno snadno a rychle se poučiti. — Velmi krásné.

Slečno Irčo,

sokolská myšlenka je zdravá. Tělocvik nikdy neškodí. Dokonce se to doporučuje těm, kteří mají strach, že by mohli ztloustnouti. Zdá se, že vaše paměť, jinak dokonalá, jak by Vám asi mohli profesoři dosvědčiti, počíná dostávati mezery, které by Vašemu učení mohly býti škodlivé. Jsou lidé, kteří se řídí germánskou zásadou: přepadni toho, kdo

se ti nelíbí a natluč mu po chuti a pak křič o pomoc a hraj si na obětního beránka. Neříkám, že se to vztahuje na Vás. Ale napadlo mne to právě. Mívám leckdy všetečné nápady. Jak mne snad znáte, myslím, že jsem dosti dobře společensky vychován, abych věděl, čeho vyžaduje takt. Ale ať zpytuji své svědomí sebe lépe, nevidím ničeho, co by mne nutkalo k tomu, abych Vám dával vysvětlení.

Milostivé paní ruku líbá, panu otci se poroučí

jim oddaný Lexa.

* *
*

A dost, ani o čárku více —

A ten dodatek!

„Milostivé paní ruku líbá, panu otci se poroučí jim oddaný Lexa."

A o ní ani slůvka, jako by jí vubec nebylo na světě.

To nesmí zůstati bez odvety. Vida, chlapečka, jak se nafukuje. Co si vlastně o ní myslí? Že je malé děcko, aby ji poučoval? Oho, počkáš si, uvidíš, že si Irča dovede také dupnouti. A hned, jata rozhořčením, píše výhružně:

Irčin světoborný vynález: telegrafie bez drátu k Lexovi . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči* Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

Protivo,

nepřijdeš-li dnes večer o šesté k Máchovu pomníku na Petříně, je mezi námi navždy konec. Nepodám ti už ani malíčku a nechci Tě znáti. Dovedu také trestati, nepřej si to!!!

Irča.

Jen krátce, není nad stručnost.

A zas letí do kuchyně jako meteor.

„Anna, rychle, nechte všeho a ať už jste nahoře u pana Lexy."

Postižená nemá právě dvakráte chuti a protestuje.

„Nemohu se zdržovati, mám rozpálenou cihličku. Chci žehliti její blůzičky. Milostpaní by se zlobila."

Irča se třese nedočkavostí, slibuje jí hory doly a když Anna je stále neoblomnou, nabízí se zoufale:

„Proboha, nechte toho a běžte už, budu žehlit za vás."

Aby odvrátila takové nebezpečí, je Anna už ze dveří: dříve jí ovšem musí Irča odpřísáhnouti, že na žehlení ani nesáhne. To tak, pak by se ještě svezlo na ni, že prádlo spálila.

* *
*

Odpověď je zde obratem.

Ovšem, dalo se spočítati na pěti prstech, že bude

drzá. Co má Irča vlasů na hlavě, tolikrát jí bude mrzeti, že si vůbec s Lexou něco začínala.

„Domýšlivec," rozčiluje se, „nafoukaný domýšlivec a kromě toho potutelný čert."

Irčo,

je vždycky dobře, uznáme-li včas svoji chybu. A to se patrně u Tebe stalo, když mne zveš na schůzku, o které jsi ještě včera nechtěla ani slyšeti. Ale že jsem dobrý hoch, přijdu. Polepši se!!! (Právě tak s třemi výkřičníky jako Tvé: nepřej si to!!!)

Lexa.

* *
*

Karel Hynek Mácha netušil, že za svůj „Máj" bude odsouzen, aby věčně stál ve strnulé póse na Petřínské stráni. A také ne, že bude jednou sloužiti k tomu, aby si u něho zamilovaní dávali dostaveníčka. Byl by si to pěkně rozmyslel, aby byl zaklet k nečinnému dívání na potrhlé cukrování pomatených třeštidel a musel poslouchati v nevyčerpatelných nuancích, jimiž se zamilovaní pod ním hrdličkují:

„Miláčku, kde mi dáte hubičku?"

A na to cudné, zapýřením doprovázené:

„U pomníku básníka lásky, drahouši."

Stůjž zde martyrium Máchovo jako varovný vykřičník všem básníkům lásky!

Stůjž zde a řekni každému: „Vari, nešťastníče, kam se řítíš! V dešti a sněhu za trest budeš státi v parcích, v kámen tě promění necitelná ruka a pekelná muka prožívati budeš, zatím co u tebe lačné rty touhou se zachví. Zadrž a sejdi s této nešťastné cesty. Tantalova muka nevyrovnají se utrpení tvému, ó zbloudilý!!“

* *
*

Ovšem, Irča s Lexou do kategorie přeslazených nepatří. Jakživ je nikdo neslyšel, že by si říkali: drahouši, cukrouši, zlatouši, klenote. Usuzují oba zcela správně, že ani jeden ani druhý není zlatnickým nebo cukrářským obchodem, aby bylo třeba těchto výrazů.

Irča čeká.

Sedí s mamičkou na lavičce proti pomníku, dívajíc se na básníka, sklánějícího se k šeříku a uchystaného co chvíli psáti, čeká nedočkavě, brzo-li konečně vdechne inspiraci z kamenné kytice a počne v další práci. Ale monsieur Mácha se nemá k činům; patrně je mu milejší sníti.

Irče úsměv ozlatil rty a tiše si šeptá:

Oh, sníti... sníti... Jak je krásné zamysleti se, ztratiti pevnou půdu pod nohama, neviděti ničeho,

jen vznášeti se kdesi v zakletých zámcích, koupajících se v prostoru a plovoucích jak bílá oblaka kdesi nesmírně vysoko, kde není lidí, ruchu, shonu, rozkazovati legiím poddaných, které snášejí pro tebe vše nejkrásnější, co kdy vytvořily ne ruce lidské, ale božské, kde obklopují tě milující duše, čekající na jediné zachvění tvých brv, aby vyčetly přání z tvých zraků.

A jak jsou krásné tvé zámky, tvé vzdušné zámky, letící nad namodralými vrcholky hvozdu, když je krvavý večer zlatí červánky. Jak září jejich okna, jak hoří a jak se kolébají nad zemí, jak se jim lidé obdivují, říkajíce: „hle, zas jeden oblak ulétnuvší jako velký makový květ do modrého pole oblohy...“

Irča složila ruce do klína, zapomíná, že je na Petříně a říká si:

„Chci snít... chci snít...“

A její slova znějí jako dech jarního vánku, nesou se k pomníku, vinou se kolem něho jakousi teplou, světelnou září; září lásky, která se rozběhla zlatými pěšinkami za štěstím...

Vždyť je teprve dítě, ta naše Irča — — — —

* *
*

Lexa přichází.

Irča dosud sedí zamyšlena, nevědouc, že žije.

Lexa se před ní zastaví, podívá se na ni a usměje se. V této chvíli je Irča tak krásná, že neobsáhlý pocit štěstí zalévá mu dech.

Mamička klade výstražně prst na ústa a ukazuje němě na místo vedle sebe. Němohra se odehrává dále. Lexa se dotazuje očima a mamička mu odpovídá krátkým zavrtěním hlavy, které znamená: „Nechte ji."

Konečně se Irča vrací skutečnosti a vidouc Lexu podává mu ruku a červená se.

„Již jsi zde, Lexo?"

A Lexa se jemně táže:

„Kdepak jsi byla, Irčo?"

Irče zatřepetal úsměv jako motýl kolem rtu:

„Byla jsem daleko... Lexo... velice daleko. Zatoulala jsem se ti. Měla jsem křídla a letěla jsem do neznámých zemí, kde mne přijali s otevřenou náručí a říkali mi princezno..."

Něco bílého a krásného přeletělo Lexovou tváří.

„A prince jsi nenašla?"

Irča chytá jeho ruku, tiskne ji a říká:

„Našla..."

A zase Lexovo jemné:

„Našla, opravdu?"

Irča se dívá k zemi a lehce vydechuje:

„Byl dobrý a hodný. Měla jsem ho tolik ráda..."

Lexa se dívá do modrých tuní jejích očí:

„Se sny spojujeme vždy určité představy osob. Kdo byl tvým princem?“

Cosi jásavého vylétlo z Irčiných rtu, jásavého, zvonícího čistým vzduchem, svěžího, radostného a zpěvavého:

„Lexa... Ty... ty... můj hlupáčku...“

IV.

Nikdo by nevěřil, že je možno, aby si rodičové zamilovali nastávajícího zetě. Je ovšem několik druhů nenapravitelných optimistů, kteří vidí všade světlou stránku života, kam se podívají. Z těch je zase několik, kteří by řečené faktum horlivě zastávali. Ale zdrcující převaha občanstva pokládá takový případ za vyloučena a je po většině representována geniálními mozky humoristů, kteří svůj opelichaný vtip duchaplně svezou po tchánech a tchyních, zapomínajíce, že již toto pouhé pojmenování usvědčuje je z nevkusu, neboť v době moderní bylo dávno nahraženo výmluvnými tati a mami.

Za Irčiny nepřítomnosti v pensionátě opanoval Lexa její místo mazánka tak bezohledně, že je to až ošklivé.

A jak se s ním piplají a mazlí, někdy se věru Irče žárlivostí srdce v těle tetelí.

Lexa u nich večeří, nejlepší kousky mu vybírají, vyptávají se ho co rád jí a Anna lítá sem tam, aby se mu co nejvíce zavděčila.

A ne snad proto, že je to nastávající zeť, kdepak, tím by se konečně Irča spokojila a myslela by si, že až si ji vezme, přestanou ho rozmazlovati, ale proto, že „stařečkové" najednou nalezli syna.

Buhví, kolikrát na modlení dávali, všecky zásoby cukru vyčerpali, chtějíce přivolati nebeského ptáka s dlouhým zobcem, aby jim ho na okno položil a tu máš, když se Irča za ně poctivě a svědomitě přičiní, dělají, jako by to snad ani nebylo její zásluhou a shrnou vavříny sami.

Inu, nevděk světem vládne.

Jako dnes.

Už se to ani poslouchati nedá.

A kde že Lexa byl, včera ho marně čekali? Tatíček prý mručel jako polární medvěd jen proto, že si neměl s kým pohovořiti o politice. Vida, dozvídá se to Irča pěkné věci. Myslela si, kdož ví co tatíčkovi nechybí a ono to zatím tady chytá.

„Vy dva byste tu politiku vytrhli, kdybyste o ní nedebatovali," říká si, duše nevážná, neuvažujíc, že se sama leckdy súčastní, strkajíc všade svůj všetečný nosík.

Ale zvědavost jejich je bezpříkladná, dotírají stále, chtějíce vypátrati, proč Lexa večer nepřišel. Což je možno říci jim, že v malé rodince Lexově a

Irčině byla domácí bouřka? To přece nejde: a tak se Lexa vymlouvá, že ho bolela hlava, ale tatíček se nedá chytit. Ten musel, zdá se, mít také pěknou školu, jen co je pravda.

Varovně hrozí na zamilované prstem a šibalským tonem říká shakespearovské:

„Je cosi shnilého ve státě dánském...“

Irča, diblík nerozumný, radostně poskakuje — že se jen dala takhle chytit — a tleská rukama:

„Ba ne, už není...“

Mamička zvedá významně obočí a důrazně opáčí:

„Už není, tedy bylo...?“

Irča by se hned ukousla neprozřetelný jazyk, ale soudíc, že by se to asi bez bolesti neobešlo, červená se „jako ten z růže květ“ co roste pod okny a je ticha jako myška.

A tatíček ji k sobě zve:

„Pojď sem, co jsi to zas vyvedla, ať tě za to vytahám za uši.“

Irča letí do jeho otevřeného náručí, vyskakuje mu na klín, cuchá mu vlasy a vousy, napomínajíc ho:

„Ale taťku, víš, ty nejsi ani trochu diskretní, zestárneš moc, varuji tě, zestárneš...! Mamička ti pak bude nevěrná.“

Mamička obrací oči od knihy a napomíná:

„Ale fi, Irčo!“

Tatíček ji lehce pleskne přes tvář a shání ji s klína, protože nemá rád prostořekých dětí.

Irča je hotova brániti své hnízdo na jeho kolenou až do vysílení a proto vyhrožuje z nerozvážné bujnosti:

„Tati, nevyháněj mne, bude tě to mrzet, že si sednu na klín Lexovi!“

Mamička hrůzou pouští knihu a vyčítavě se na ni dívá, tatíček se škaredí jako Zeus a Lexa si hryže pysky.

Ticho, ticho, ticho!

O je, cos to zas provedl, tvorečku nerozumný? Pleskneš a neuvažuješ. Bože, až Lexa odejde, to zas bude kázání...

Irča, aby zamaskovala situaci, rozvážně povídá:

„Řekla jsem zase nějakou hloupost? Já se vám d i v í m, že se tomu ještě d i v í t e. Slyšeli jste už ode mne něco moudrého...?“

Tatíček je ale nesmiřitelný a suše konstatuje:

„To se teprve v tobě musí otrkat...“ a zabočuje na politiku.

Zle, matičko, je zle, zle, zle... ti budou vyvádět...

* *
*

Lexa najednou dostává žízeň a běží rovnou do kuchyně, že si vodu sám přinese.

Irča, jak není jinak možno, za ním sedmimílovými skoky.

V předsíni mu ovíjí paže kolem krku a ptá se:

„Zlobíš se, jsem nerozumna, viď?“

Tázaný konečně může dát průchod svým citům a dává se do smíchu jako blázen a Irča ze solidarity ho následuje. Chichtá se a skáče po jedné noze, ne jako řádná minervistka, ale jako australský divoch.

Pak přiskakuje a zaclání mu dlaní ústa:

„Nešťastníče, mlč už, sice si to odneseme oba. A pojď pro tu vodu, nemůžeme přece říci, že jsme pro ni byli bez gardedámy přímo v Káraném.“

Potlačují násilně smích, otevírají dveře do kuchyně a ejhle, co to?

Zastavují se a naslouchají. Vida... vida...

Z jídelny zní basový smích tatíčkův a mezzosopránový mamiččin.

Irča tragicky vztahuje ruku a deklamuje jako věstkyně:

„Vidíš, tak vyhlížejí v županu. Ale ne, abys se tím dal oklamat, chlapečku... mýlil bys se. Dnes ať si dáš večer peřinu přes hlavu, abys nic neslyšel... Neboť za hříchy své pykati budu... A teď pojď!“

* *
*

Aby koruna byla dovršena, slyší zachranci morálky, milení rodičové, z kuchyně pískot a křik, pak bouchnutí div se skleněné dveře nerozlétnou a dům nezboří.

A Irčin rozkazující hlas:

„Jedeš odtud, ať jsi z kuchyně venku, ale hned. Co tu máš co dělati?!"

*   *
*

Hned na to letí ti dva divoši do pokoje a Irča strká Lexu oběma rukama před sebou jako zločince přistiženého při činu, usazuje ho radikálním vzmachem na židli, zesláblého smíchem a ukazuje na něho jako soudce, šťastna, že není sama v hříchu:

„Tady ho máte, považte si... považte si tu drzost, ten kluk mi vpadne do kuchyně právě v okamžiku, když Anna žehlí moje..." Stydlavě se zaráží, červená se, oči klopí a pak rychle špitá mamičce cosi nesmírně choulostivého do ucha a rázně pokračuje:

„Mami, pokárej ho... rychle ho pokárej..."

*   *
*

Třikrát běda, neboť od tohoto nerozvážného činu Irčina stala se jim kuchyň zakázaným rayonem. Řekneš kuchyň a opovržlivě ohrneš ret. Ale učiníš to i tehdy, když k ní vede pět metrů dlouhá předsíň a když ji přejdeš teprve desíti malými krůčky? A když za každým krokem dáš hubičku? Tedy celkem deset, nepřidáš-li si tak en passant nějakou nádavkem? A povážíš-li, že rok má tři sta pět a šedesát

dní, čili že jsi o tři tisíce šest set padesát hubiček okradena? Aha, aha, už větříš.

Pak se nemáš holčičko na sebe čertit a slibovat si, že se rozčtvrtíš, uděláš-li ještě jednu takovou chytrost!

To si Irča do nejdelší smrti nezapomene a věčně si to bude vyčítat.

Den zákazu poznamenala si červenou tužkou v kalendáři a denně zkouší důležitou násobilku deseti. A na místě hubiček nezbývá jí nic jiného, než si na sucho utříti pusu, neboť před rodiči se líbati s Lexou nemůže, to uzná i největší ignorant dobrého tonu.

To je nějakých milostí, když miloučcí přimhouří oči, aby Irča mohla doprovoditi Lexu na dobrou noc až ke dveřím a dáti mu mezi dveřmi hubičku, krátkou jako elektrické spojení, která darmo jen chuť podráždí.

K tomu ještě podezřívá Annu, že nakukuje skulinou v kuchyni a že působí jí to plaisir, protože včera řekla nediplomaticky mamičce:

„Milostpaní, Irče to sluší, když se večer loučí s panem Lexou.“

Mamička zvedla hlavu od přehlídky prádla — to je pěkný vynález tahle přehlídka, mamička jen hubuje, že je Irča na prádlo učiněný kat — tedy mamička zvedla hlavu od prádla a jata ženskou zvědavostí, ptá se:

„Jak to víte, Anna?“

„Irča je jako proutek, když se natahuje na pana...“

Tak, tady je to. Irča sice nehorázně kýchla, aby ji upamatovala, ale bylo již pozdě. Také to mohla dořeknouti, teď si ještě bude mamička všelicos domýšlet.

Mamička napřímila hlavu, otočila se vyčítavě k Irče, svraštila obočí a řekla:

„Podruhé se nenatahuj, a vy, Anna, ji polejte, kdybyste ji zase viděla, aby se ochladila.“

Irča vyskakuje jako rtuť, špulí rty a odchází hrdě královským krokem do svého pokoje a theátrálně mezi dveřmi usykuje:

„Odcházím... Urážeti se nedám...“

Ale z opatrnosti se zamyká, neboť osobní názory matek jsou nevyzpytatelny...

Staví se bojovně před mamiččin portrét a povýšeně spouští:

„Jsi nenapravitelný theoretik, nestačím se ti diviti, vždycky ti to říkám, ale ty na to pranic nedáš. Vzpamatuj se a klidně poraď. Ono se ti řekne, nenatahuj se, ale řekni mi, jak ty bys to udělala, když je Lexa takový noháč...? Vidíš... vidíš, jsi vepsi se svojí hezkou theorií...

* *

*

Situace se tím nikterak nezlepšila.

Kudy Irča chodí, tudy má šeredný anglický spleen, ačkoliv v Praze není proslulé londýnské mlhy.

A kuchyň je jim právě tak nedostupna jako ráj Adamovi a Evě po známém biblickém hříchu.

Irča se sice snaží, pravda, večer jak večer vyskakuje a horlivě ujišťuje, že Anna dnes nežehlí, že by se pěkně poděkovala, aby se stále otravovala výpary dřevěného uhlí, i za svědka ji volá, ale všecko je marno, mamička ji jediným pohledem přimrazí, že si ani protestovati netroufá.

Škoda slov a námahy, je to zbytečné plýtvání mladistvou energií.

Lexa chodí také ztrápený, je malomluvný, nechutná mu, až je to všem nápadné, občas se po dveřích ohlédne a pak stiskne Irče ruku pod stolem, že jí to může srdce utrhnout.

Irča krčí rameny, kroutí se, olizuje třešňové rty, ale pomoz si, když to nejde. Její oči výmluvně říkají:

„Já vím, mlsoute, kde tě střevíc tlačí...“

Mamička již od několika dní pozoruje jejich němohru, usmívá se tiše pro sebe a chvílemi se na ně nepozorovaně zahledí... a zvláště dnes nechce zmizeti zatroleně podivný úsměv s jejích rtů...

Pak, nemohouc se udržeti, dává se do tichého smíchu, který vyluzuje červeň na tváře Irčiny a probouzí Lexův neklid.

Tatíček se na ni dívá přes brýle a kroutí hlavou, čímž asi vyjadřuje:

„Je to tu u nás pěkný blázinec, co se to třeštidlo vrátilo z pensionátu.“

Ale mamička, zdá se, nepozoruje ničeho a praví, pohlížejíc na oba svými dobrými, chápavými zraky:

„Nevidíš, že tatíček nemá vody? Dojdi pro ni, ať Anna zbytečně neběhá. Máš si přeci všímati takových věcí.“

Jakživa ochotněji Irča nevyskočila jako dnes. A chytá Lexu za ruku, tahajíc ho od stolu, sází vše na jednu kartu problematickou žádostí:

„Pojď se mnou, Lexo, pomůžeš mi. Honem, nevidíš, že tatíček umírá žízní?“

Tatíček na to mlčí, neboť: co matka činí, dobře činí.

Poskočili si, vylétli jako dělová kule, jen dveře zaprotestovaly výkřikem nad nešetrným zacházením.

A z kuchyně se rozléhá Irčin jásot:

„Živio, naši vyhráli...“

— — — — — — — — — — —

Za chvíli, ne ovšem malou, se vrací, oba nějak udýcháni, jako by běželi marathon. Irče se svezl účes — bůh milý ví proč — a trousí vlásničky. Je červená, nu, lépe o tom nemluvit.

Staví sklenici před tatíčka a ochotně se nabízí:

„Kdybys chtěl, přinesu ti každý večer třeba plné vědro...“

Oh, to by byl Lexa rád, kdyby měl takové kníry, jako její kocour . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce.*

Tatíček z opatrnosti skládá brýle a vrtí záporně hlavou.

Irča už je u něho, vyskakuje mu na klín, střežíc se, aby neřekla něco prostořekého, a zatím, co se s ním škádlí a kočkuje, vyžadujíc na něm závažného slibu pro příště, myslí si:

„Tak, dnešek hezky v kalendáři přeškrtnu.... Božíčku, to jich bylo... nepočítaných, ne-po-čí-taných...“

*   *
*

Když se večer rozcházeli a Lexa líbal mamičce ruku, řekl jí tiše a vroucně:

„Děkuji, milostivá paní...“

Mamičce se cosi zlatého rozsvítilo v očích a ruka lehce se nesla k Lexovým vlasům.

Pohladila ho...

Irče, když to viděla, rozhopsalo se srdíčko a již vlétla mamce do náručí a přitulila se k ní:

„Ty moje hodná... drahá... ty maminečko...“

V.

Mamička má jednu slabost, nehezkou slabost, o níž ví a které se nemůže zbaviti. Ať se vzpírá sebe více, zakoření se do bytosti a je pak marné chtíti ji zdolati. Když se přiblíží její doba, chytí ji to jako klíště a nepustí... Mamička několik dní odolává s překrásným sebezapřením, ale pak ji sevře pověrčivost a je konec.

Ovšem, že po vzoru dokonalých matek se chrání, aby to někdo vyslídil. To tak ještě. Měla by po reputaci a pan rada by měl konečně také příčinu, aby ji ironisoval.

Nechává si to tedy jen pro sebe a chodí zamlklá, četba ji netěší, ruce skládá nečinně do klína a dumá.

Irča ji obchází s čenichajícím, chytrým nosíkem, zvědavě vyzvídá, ale mamička je nedostupna a tajemna jako sfinx.

Pole se rozvíjí před Irčou malebně k detektivnímu tažení a k scénování dramatických momentů.

Teď sedí v kuchyni na uhelném truhlíku, svém nejoblíbenějším místě a je pevně odhodlána přijíti záhadě na kloub.

Prst přitiskla hloubavě k čelu po vzoru Joe Deebse, do levého oka si dala sklíčko z tatíčkových hodinek a povýšila je svojí královskou mocí na monokl, zapálila si cigaretu, která nesmí chyběti žádnému detektivu od té doby, co to zavedl pan Conan Doyle svým Sherlokem Holmesem, a přemýšlí se svraštělým čelem, neboť i ono patří k věci.

Anna stojí před ní s vypoulenýma očima jako delikvent před soudním tribunálem a Irča počíná výslech:

„Za prvé: otevřte okno, aby mamička neomdlela, kdyby sem vešla, víte, že naše náhledy na kouření se různí.“

Oslovená, poslušná jako stroj, činí jí po vůli.

Soudní tribunál, shrnutý v Irčině osobě, pokračuje:

„Mluvte svědku, abychom měli naprosté jasno v případě paní radové. Vysvětlete příznaky, jimž ve vyšetřovací době podléhala vaše paní; je možno, že bude nutno líčení odložiti do té doby, pokud psychiatrové nepodají svého dobrozdání.“

Otáčí se k měděným okrasám kuchyně a vážně praví s významným gestem:

„Páni porotci, račte napiati pozornost k tomuto na výsost zajímavému případu.“

Anna se nepřístojně chechtá do dlaní, což jest svrchovaně neopatrné. V zápětí ji zasahuje káravý pohled presidentův:

„Mluvte!“

„Poslouchala, bylo to takhle...“

Svědek je přerušen přísným psst a důraznou důtkou:

„Tribunálu se neoniká a říká se slavný soude, vezměte si to k srdci.“

„Tedy, slavný soude, pozoruji od středy...“

„Tedy již tři dny...“

„... od středy, že milostivá paní chodí nápadně sklesle a zastihla jsem ji několikráte plačící.“

„Pláče, hm, to je zajímavé, pokračujte.“

„... viděla jsem, že v jejím nitru hárá (svědek chce mluviti vzletně, aby zapůsobil na galerii) ... hárá těžký boj. Až včera dopoledne o desáté hodině se kvapně oblékla a tajně, s patrným rozechvěním, opustila domov.“

Detektiv, soudní tribunál i president v jedné osobě vyskakuje, zapomínajíc se:

„Ježíšmarjá, a kam šla?“

Vyslýchaná se nedává rušiti tímto extempore a pokračuje:

„Vrátila se o půl jedné před příchodem milostpána a Irči, krajně rozechvěna, s narudlými víčky

jako kajícnice. Malátně odkládala šaty a pak bez hlesu klesla do křesla. Přiložila jsem ucho jen tak mimochodem ke klíčové dirce a zaslechla jsem srdcervoucí vzlyky. Pak jsem to opakovala, zase mimochodem a přiložila jsem oko ke klíčové dirce a viděla jsem svoji paní, kterak má přitisknutý kapesník ke rtům, aby nebylo ničeho slyšeti. Z očí jí tekly proudem slzy. Bylo mi to trochu mnoho a otevřela jsem dveře. Sotva jsem vešla do nich, prudce se otočila, třesouc se po celém těle a kvapně odešla do vedlejšího pokoje, kde se zamkla. Na zemi upustila kapesník, po kterém jsem se rozběhla jako ostříž. Byl vlhký prolitými slzami. Zde jest. Upozorňuji, že zatím vyschl."

Napiatá pausa. Porotci, t. j. měděné kuchyňské nářadí, se lesknou nedočkavostí, president naléhá:

„Dále . . . dále . . ."

Svědek žádá:

„Vyschlo mi v krku, prosím o trochu vody."

Tribunál nedbá a naléhá na ostatek.

Vyslýchaná se tvrdošíjně dovolává svého práva. Joe Deebs nakazuje: „Dejte jí vody" a běží ji sám natočit. Při tom si polil cigaretu a proto ji kavalírsky odhazuje.

„Pokračujte."

„Oběd byl toho dne nápadně zamlklý. Cosi netvorného se vznášelo ve vzduchu. Pozorovala jsem milostpaní nenápadně, až si toho všimla. Sklopila

oči a po všecku dobu jídla jich nezvedla. Jen časem upřely se zoufale do tváře milostpánovy a Irčiny. V těchto chvílích zdálo se mi, že v nich vidím hrýzti svědomí..."

President křičí:

„Vykliďte galerii, prohlašuji sezení za tajné."

Galerie píská, hlomozí a protestuje:

„Hanba, právě nyní, když je to nejsensačnější."

Joe Deebs vyžaduje ticho geniálním vzmachem malíčku a energickým pokynem hlavy. Sklíčko od hodinek, takto monokl, se poroučí na zem, kde se rozbíjí: znamená to nekřesťanskou ztrátu padesáti haléřů, které mohly býti slavnostně obětovány cukrářskému pultu s aristokratickou pompou.

Sensacechtiví se suggestivně tiší a zvučný hlas detektivův hlásí:

„Ujišťuji vás, že o nic nepřijdete. Místní časopis „Kriminální zájmy" přinesou vše do detailů."

Obecenstvo se rozchází, provolávajíc:

„Sláva geniálnímu Joe Deebsi!"

Oslavovaný se uklání a posílá jim polibky, přesně tak, jak to viděl u Olgy Gzovské po představení „Mirandoliny".

Netřeba podotýkati, že detektiva, galerii i obecenstvo zastupuje poctivě Irča, seč síly stačí...

*   *
*

Pak se pokračuje u výslechu s přiléhavým upozorněním:

„Páni porotci, probuďte se, a vy, svědku, pokračujte.“

Ale stěžejní bod je vyčerpán a Anna nemá co říci.

Irče nezbývá nic jiného, než omluviti se porotcům a rozpustiti tuto krásnou scénu, pečlivě připravovanou.

Ensemble se rozchází.

Geniální biografový detektiv ubírá se vážným krokem k vodovodu, aby si vykloktal pusu od nelibého zápachu nikotinového, který nesmí mamička cítiti, neboť říká, věrna hloupě zastaralé morálce:

„Kouří jen číšnice, slušné děvče jich nenapodobí.“

Bodejť, bodejť, nemáš ani zdání o emancipaci, staruško, ani nejmenší zdání — ani takovéhle, vidíš...

A ukazuje jí to horlivě na nehtu u malíčku.

Není třeba dodávati, že má kuráž dokazovati to jen mamiččinu portrétu od profesora Schikanedra...

* *
*

A jde do jídelny po špičkách, natlapujíc opatrně jako dravec.

Mamička je v saloně.

Irča jde ještě tišeji — možno-li — a nakukuje dovnitř jedním očkem.

Ejhle, Anna se nemýlila. Půjde-li to takhle dále, vyčerpá mamička zásoby svých kapesníků a vrhne se na Irčiny. Bude skoro nejlépe, zamkne-li si je. Není nad jistotu.

Pak otevírá hlučně dveře a hupne do pokoje. A nyní hraj, hraj dokonale, chceš-li uhájiti svůj talent. Osedlej svoji Rosinantu, neboť na Pegasa se nezmůžeš a jdi dramatickým spádem k jádru věci.

Rozhlíží se s výborně sehraným překvapením a nevinně šveholí:

„Jejej, tys tady. A pláčeš? Mamičko, co je ti?“

Ale mamička neodpovídá, ani nezvedá hlavy.

Irča, zachvácena pojednou smutkem, zapomíná na herecká předsevzetí a kleká si mamičce u nohou.

„Nu, řekni co je ti, potěším tě, uvidíš, že tě potěším. Máš lítost?“

Mamička kývá hlavou.

„Jistě jsem ti nějak ublížila, viď? Ale nesmíš to chápat tak tragicky, já to tak nemyslím, jak vystřelím. Vrtíš hlavou? Tedy tě snad Lexa roztesknil? Z toho si nic nedělej, jeho nenapravíš i kdybys vyronila ještě jednu Vltavu, ani nevíš, co se mne našidí. Také ne? A jé, to je zlé, miláčku. Nu, toť se ví, že mne to hned nenapadlo. Už to mám: tatínek! Huboval, nu, což pak on něco jiného dovede, vždyť je to muž.“

Kroutí očima na štukované andělíčky na stropě a tragicky sténá:

„Ubohé ženy.“

Mamička vrtí záporně hlavou; to ovšem nemůže Irča nechati bez odvety:

„Prosím tě, ještě se ho zastávej, to je ti podobné. Tys taková pokorná, oddaná dušinka. Oh, to já si to jinak v manželství zařídím, uvidíš. Dupnu si... a buďto poslechneš, nebo se dáme rozvést, třeba od hodiny. To budeš koukat, jak se bude synáček točit...“

Irča mluví ještě půl hodiny, ale vypátrá jen, že ani tatíček ani Anna toho nejsou vinni. A pak dost. Inu, vězí to v tom, že nevyčerpala všecky prostředky geniality, ale přece tím nemůže, pro všecky svaté, zbůhdarma plýtvat. Ne...?

*   *
*

V kuchyni čeká Anna jako na trní a když přichází Irča, rozbíhá se k ní, podrážděna tajemnou historií na nejvyšší míru.

„Tak co je, ví něco nového?“

Irča klade výstražně prst na ústa a za ticha tak velkého, že je slyšeti až hodiny ze sousedního pokoje, šeptá:

„Moc. Já jsem jí nic neudělala, Lexa také ne, tatíček také ne, vy také ne. Bůhví, co se to děje, už mi z toho mozek praská...! Jděte tam, jděte

tam a hleďte se dopátrati více, nebo zešílím. Napadá mne hrozná myšlenka: snad nemá mamička liaison...“

Anna se třese na celém těle: kdož ví, co je to ten liaison za záškodníka a jest-li je nepřijde v noci zardousit.

Pro jistotu dá v noci na dveře řetěz a postaví k nim ledničku...

* *
*

Diplomat číslo druhé se křižuje dříve než vejde. Není to žádnou maličkostí, což kdyby ji pak opravdu vyslýchali, jako dnes Irča.

Jde tedy a cestou si opakuje:

„Soudu se neoniká a říká se slavný soude.... Soudu se neoniká... neoniká... slavný soude.... neoniká...“

Přece je k něčemu dobré, shltne-li člověk spousty škol.

Přichází právě včas. Mamičce je potřebí věrné duše a Anna je u nich od Irčina dětství.

Zve ji sama k sobě — Anně spadá kámen se srdce — a zpovídá se dlouho, Anně se protahuje obličej a pak se dává nakonec do řehotu, že je to slyšeti za desaterou stěnou. — Nu, jak ta se dovede smát! Pleská se do zástěry, zajíká se a vykřikuje nekultivované hlásky:

„Je... Irča... to... dítě... které... samo... potřebuje... mamičku... no ne...

A musí si sednouti, protože má strach, aby se nerozklížila.

Mamička nesdílí jejího nadšení a smutně pláče:

„Právě proto, takové dítě, to je hrozné, nesmím na to ani pomyslit! Já to nechápu, nechápu..."

* *
*

Teď zas Irča čeká netrpělivě.

Zatím se baví tím, že svému angorskému kocourovi předčítá z mythologie kompromitující historky paní Venuše. Jen ať se kocourek poučí, beztak nemá žádného vyražení. Vubec hanebně ztloustl od té doby, co odjela do pensionátu. Je viděti, že jej nikdo neproháněl za peříčkem po pokojích.

Anna už je tu.

A Irča hned u ní:

„Co je, co je?"

Ale Anna, sotva že na ni pohlédne, dává se znovu do nezřízeného chechtotu a chytá se stolu, aby neupadla.

Irča ji výstražně napomíná a upozorňuje jemně, že nepoví-li to, zkamení jí jazyk jako všem křivopřísežníkum, čehož se ovšem Anna bojí, neboť je

utlačované pohlaví: jedinou zbraní jeho je mrštnost a rozeklaný jazyk, jak v přírodopise poučuje stať o hadech.

Anna jí cosi dlouho špitá, Irča se usmívá a pak, hleďme... hleďme..., i ona je zachvácena Anninou nemocí.

A dusíc se smíchem, piští:

„Polejte mne... polejte mne, nebo se mi něco stane...“

* *
*

Večer, panečku, to bude sensace, těší se již na to, pobíhá, ruce si mne, poskakuje, slovem všichni rohatí jí šijí.

Po večeři si mrštně vyskočí na židli — ovšem, že se to bez tatíčkova káravého pohledu neobejde — zaklepe vidličkou jako dirigent, rukama rozhodí a za naprostého ticha vypískne vítězoslavně:

„Víte, co je nového... víte, co je nového... mamička chodí ke kartářce, považte, ke kar-tář-ce!! A co jí řekla!?!? Mamičko, nemrkej na mne, zkazíš si zrak... tati, drž se, nebo spadneš... že se brzo vdám a že budu míti chlapečka a holčičku... Tatíčku, ať ti mamička řekne adresu a jdi k ní také, vrtá mi hlavou, nebudou-li to dvojčátka...“

A na ukončenou předvede jim parádní taneček s kocourem.

Nebude to plaisir...?

*　　*
*

Hezky vymysleno, ale nevykonáno, patrně proto, že projekty se činí, aby jich nebylo dodržováno, byť byly sebe mistrněji kombinovány.

Večer je Irča tichá jako pěna a když si vzpomíná, jaký chtěla provésti kotrmelec, dělají se jí mžitky před očima, červená se a klopí oči.

Holečku, je to tím, že při tom zapomněla na Lexu.

Hryže si rozpaky nehty, ničíc nerozumně pracnou manicuru a vzdychá, přirovnávajíc se v duchu k malému, nerozumnému houseti.

Mamička ji pozoruje s mateřskou úzkostlivostí a myslí si, v duchu se křižujíc:

„Že jí to ta pleska vybreptala...? Nerozvážná je na to dost...!“

VI.

Ne, s Mařkou to již není k vydržení.

Od té doby, co, ještěřice, Irču hanebně a zrádně oklamala, myslí si, že jí patří všecky věže královské Prahy a nebýt jí, že by Praha neměla hrdého predikátu „stověžatá“.

A roupy jí šijí, že by se Irča žárlivostí pobláznila, hraje prim ve všech toninách a nadouvá se jak ďáblem posedlá, neuvažujíc, že pýcha předchází pád.

Ne, opravdu, není to již k vydržení.

Musí se něco státi, jinak sláva Irčina shasne a se rozkotá jak říše římská.

A ajta, ani bůh nemohl patřit na její nekřesťanské holedbání a usmyslil si pokrotiti ji a přiskřípnout jí křídelka.

Proč pak najednou drahá Maruška chodí jako zmoklá slepice? a co tak úzkostlivě hledá v lavicích a vyptává se?

Notýsek... nic jiného, než notýsek... maličký notýsek, vázaný v japonské kůži.

A proč je tak vyjevena, pro takovou maličkost, která se dá poříditi za deset nikláčků?

Hleďme... hleďme, v tom bude jistě nějaké čertovo kopýtko: andělského činu milovaná Maruška není schopna...

* *
*

Nezbývá, než napiati ganglie mozkové třeba k prasknutí, aby se Irča stala majetníkem této maličkosti, jistě důležité.

Co to vidí tam vzadu? Copak to Evička stopila eskamotérským pohybem? Jen co je pravda, je vždy dobře, oddá-li se mladá, bohabojná duše do ochrany svatých. Pošlou pomoc vždycky včas, nepřijde-li náhodou pozdě, což jako dobrý křesťan musíš omluviti, neboť vzdálenost nebe od země je ohromná, jak dosvědčí každý řádný astronom.

Přilísati se k Evě a získati notýsek za krvavý peníz dvou korun, bylo dílem okamžiku.

A nyní třes se, darováno to nemáš, štiplavý jazyku ženský...

Sláva tvá se roztaje a v jejích vodách se utopíš, ale nemysli si, že tě Irča bude zachraňovat, kampak... kampak... Z toho mraku déšť nebude...

Kup stál za to.

Inu, Irča vždycky říká, že není nad zápisníček: vše si do něho řádně zaznamenáš, i události choulostivé, jež se ani „mezi námi děvčaty“ neřeknou, abys měla vzorný přehled své agilní práce. Ovšem, nesmí se nositi po kapsách, jak to činí mudrc Mařka, ale musí se opatrně schovati do všech tajných skladišť — a hlavně není nad to, opatřiti jej zámečkem a klíček nositi na ňadrech.

Ale Mařka je nerozumný dilletant, jehož hloupost dosahuje hvězd.

Chybami se člověk učí, říká přísloví, a aby byla Mařka důkladně poučena, o to se již Irča postará, není třeba se strachovat...

Ejhle, ejhle, Maroušek se ani nepochlubil, že je dokonalým illustrátorem a žákem geniální školy, jež si získala nesmrtelné slávy tím, že obraz, malovaný v jejích stopách oslí oháňkou, byl poctěn cenou na výstavě Pařížské, jak se snad dosud pamatujete a což koluje po školách zbožnou legendou.

„Pojď sem, maličký,“ třese se Irča nedočkavostí „a pověz nám kompromitující taje své paní a velitelky...“

A maličký, jak není ani jinak možno, je poslušen...

* *

*

Políbíš mi ruku, nebo nepolíbíš . . .!

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči.* Vypravil *Wetebfi m.* Režie *W. T. Binovce.*

Strana prvá je bohatě ozdobena a uprostřed truní podoba krásné ženy „kyprého těla“, jak by řekl Maupassant, který dává přednost kyprosti před štíhlostí.

A aby nebylo pochyby o totožnosti, vysvětlují ji skvělá, odvážně točená písmena:

„To jsem já, Mařka.“

Pak následuje další část, trůnící titulem:

Deník minervistky.

Jemu připojena je bezvadná úvaha:

> „Nemohu pochopiti, který nešťastník mohl počíti rok neslýchaně hloupým měsícem lednem, měsícem neřestných zábav tanečních

„Aha, Mařka dosud nechodila do tanečních,“ vyvozuje z toho chytrácky Irča.

> a měsícem kožešin, jež zakrývají ladné linie těla. Myslím, že měl nějakou milenku pochybného vzrůstu, která zastírala svoji vadu a proto v této zmrzlé době hejlů byla nejhezčí. (Rovněž i to zůstává nerozluštitelnou záhadou, což měla-li ošklivý nos a v zimě jediné nos a oči vykukují z kožešiny u ženy?) Pro mne tato zastaralá hloupost neplatí. Můj rok počíná

květnem, květnem lásky, květnem písní, květnem radosti a květnem všeho dohromady. Tobě, květne, slavný měsíci, krásný a nehynoucí, věnuji tyto stránky a těším se, že i letos mi přineseš to, po čem srdce mé žízní: excelentní známky a lásku, lásku, lásku!

A nyní následují dny za sebou a co den, to velká událost.

1. Po ulicích chodilo plno lidí s rudými kokardami. Socialisté. Zpívali něco o bourání. Chvíli jsem poslouchala jednoho řečníka, ale zaslechla jsem jen jednotlivá slova. Uchvátila mne, ač se strašně nafukoval a namáhal, div mu žíly nepopraskaly. Hrozil děsně pěstěma na lidi. Přece mu nic neudělali? Bylo to hrozné. Dostala jsem strach a utekla jsem. Nejsem dosud pro socialismus zralá ... v tom to vězí. (Ilustrace znázorňuje dvě ohromné ruce vztažené k obloze a pod nimi malé čárečky. Ruce: řečník, čárečky: lidé, jak písmo praví.)

3. Když jsem šla ze školy, potkala jsem hezkého hocha. Usmál se. Ale já ne. Řekla jsem si, jdeš, dotěro drzý ... Vím přece, co je slušnost a pak — na poprve. (Ilustrace: osoba, na níž dle klobouku poznáváš, že by to mohl býti muž. Úsměv je diskretně naznačen od

ucha k uchu — Mařka je zidealisována se sklopenou hlavou. Ale nedoporučuje se věřiti obrazům: klamou. Či není fata morgana také obrazem klamu?)

„To víš, tys jistě klopila hlavu, komu to povídáš, nu, notýsek tvé pleskání ještě snese."

4. Dostala jsem výbornou z latiny — Doktore — doktore... kdybys tušil!! Ale s tím tajemstvím zemru.

(Doprovod obrazem: Mařka si sahá na srdce a kroutí svůdně očima.)

„Ba ne, holčičko, nezemřeš s tím tajemstvím, ujišťuji tě, přičiním se, pokud stačí slabé síly ženiny," kasá se Irča.

7. Opět ten hoch! Je to nějaký Don Juan. Zase se usmál. Ten je výbojný. Pozor!! Pozor!! (Ilustrace není nikterak zvláštní: noty s nadpisem: Mozart, Don Juan. Vedle nich Leporello v podivném kostýmu vlastní kombinace, svědčící o tvůrčím talentu, s ústy otevřenými, v nichž čteš: „Hříchy Don Juanovy".)

Irča není nadšena. Ohrnuje ret a říká si: „Hm, pozor s dvěma výkřičníky. Býti Mařkou,

napíši to takhle: Pozor! Sklo! Neklopit! Vlhko škodí! jako je to na bednách. To se musí zlepšit.“

A hned, nedbajíc posvátnosti majetku druhého, připisuje vlastní stylisaci.

8. Ten včerejší donšajn (viz loutkové hry Matěje Kopeckého), je troufalejší. Zdravil mne. Co si to dovoluješ, zrůdo mužská!!!?

(Obraz je dokonce nezvedený: muž mává kloboukem a Mařka, zdá se, dělá dlouhý nos.)

„Nejvýš nezpůsobné a nevhodné,“ řekl by latiník.

„To je Mařce podobné,“ krčí Irča rameny.

11. Posílám ti polibek, muj zlatý měsíci máji. Nezklamal jsi mne a buď Ti proto za to dík bouřlivého mladého srdce, kypícího touhou po něžném svazku. Můj Don Juan nebyl žádným svudcem (kdož ví, není-li to i s Moliérovým i Mozartovým Don Juanem bídná mystifikace, snižující pokorné plémě mužské), nebyl svůdcem, ale zcela roztomilým, způsobným hochem v prvním roce mediciny. (Milovala jsem vždy tuto božskou vědu.) Byl tak nesmělý, že od třetího, kdy mne poprvé potkal, neodvažoval se mne osloviti a kdybych mu byla nedodala kuráže, snad nikdy bych neprožívala blaha, kaleného jen tím, že mám

strach, aby mne papá nepotkal. Byla by to hrůza... hrůza...

(Kreslená scéna, tentokráte symbolická: tenký stromek, kolem něhož v hieroglifech čteš: Minerva, bohyně moudrosti, čili já. Pak košatý strom, který se k ní sklání (medik), za nimi hrozivé temno, patrně mrak, do něhož je vepsáno: papá.)

Tohle se Irče líbí a pochvaluje si:

„Znamenitý nápad, okreslím si jej, jenže namaluji mraky dva: mamičku a tatíčka.“

12. Jdeme vpřed obřími skoky, stiskl mi ruku. Zamračila jsem se, ale doopravdy jsem to nemyslela. V duchu jsem si říkala: ale jen tiskni... tiskni, třeba mi prstíky rozmačkej. (Obraz: Ohromná ruka po celé straně zápisníčku a pod tím slova: „Z lásky rozdrcená! Ach, jak krásné je trpěti, milujeme-li.“)

„Nu ne, ta Mařka se spouští. To bude požitek, počkej...!“

13. Ne, to by nešlo! Nešlo!! Nešlo!! Chtěl mne — notýsku, nečervenej se — políbit. Ještě teď mne mrazí. Utrhla jsem se mu. A hořela jsem. Ježíši, jak jsem hořela..! Díky bohu, že po-

prchávalo... jinak... jinak... jinak hořel se mnou. A zemříti upálením nechci... ne... ne... Schůzku jsme si nedali, byla jsem jak omámená.

(Ilustrace: pravý newyorský mrakodrap o padesáti poschodích v plamenech a pod tím: „to je ještě málo!!“)

15. Nepřišel.

(Srdce probodené šípem.)

16. Opět nepřišel, bylo mi do pláče.

(Totéž, s tou změnou, že ze srdce prýští kapky. Snad to jsou slzy, snad krev. Jak kdo chce.)

„Chudák Mařka,“ vzdychla Irča, „mně by nebylo také veselo.“

17. Zase nic, je to baba... baba... baba... Dixi.

(Postava s knírky, hlavu má ovázánu šátkem a v ruce koště. To je on: baba.)

Irča poskakuje a pochichtává se:

„Výborně... výborně, zasloužila bys za to hubičku, jen se nedej. Hr, na ně, muže zbabělé.“

18. Konečně! Konečně! Přece přišel, odvolávám, slavnostně odvolávám, ačkoliv byl krotký jako

kuře. Nevadí, však si zvykne. Byla to také moje chyba, že jsem byla tak nedutklivá. Co mne již doprovázelo hochů a žádný se neodvážil chtíti hubičku. Vymaluji si tě, budoucí doktore, a dám ji tvému obrazu, můj hrdino. Kéž bys mne chtěl unésti...!
NB. Jak to přijde, že mne zanechal náš latinář tak chladnou? Snad opravdu nemiluji..??
(Ilustrace je neviditelna. Patrně tam byl kdysi obraz medikuv. Ale zbyla z něho jen skvrna.)

Irča to chápe, co jen ona se nalíbala Lexových dopisů v pensionátě. Nebyla ani o puntík lepší.

22. Ten bídník, ten ničema. Slídil v mé kabelce — pak nám ještě povídejte, že muži nejsou zvědaví — a vzal mi tebe, notýsku a tajemníku lásky a stopil tě do kapsy. A že té nevydá a nevydá. Představ si moji trapnou situaci, kdyby do tebe jen nakoukl. Chránila jsem tě chrabře, kousala jsem, sápala jsem se zle na něho, ale byl neoblomný. Hanba je mi na to mysleti. Měla jsem strach, že na nás přijdou strážníci. A on jen mizerně napodobil racka chechtavého. Netvor... [illegible] jsem a vyměnila tebe, můj milý, za polibek svých rtů. Bylo to hrozné, padá mi [illegible] pod nohama a zdálo se mi, že se řítím do propasti.

Moliére, odpusť mi, jsou Don Juanové. Elvíro, chápu tvůj bol, což můj je menší..?? Běda!!

(Obraz: Loď v záhadných liniích, bezpochyby vlnách. Blesky. Na lodi ještě záhadnější postava („já“), nad ní ohromný netvor, snad aeroplán, snad pták, slovem mystický soudruh („on, medik, racek chechtavý“.)

Irča se za čtení téhle pasáže lekla, že by se jí krve nedořezal. Ale má ta Mařka romantické nápady, darmo straší. Duše nemoudrá. Ale dobře na ni, na Irču, proč strká všetečný nosík do cizích záležitostí?

23. Včerejšek se opakoval s tím rozdílem, že nebylo již třeba zápisníčku. Půda se mi bořila pod nohama, ale ne tolik, do propasti jsem se také méně řítila. Drzý!!

(Ilustrace: mírné pohoří a slova: „snad jsou to propasti, nevím to.“)

25. Nic nového, samá přednáška o pitvě a hubičkách. Co ten všecko nesmele! Což to jde dohromady?

26. Opět nic nového. V noci jsem bloudila umrlčí komorou a užívala jsem při tom digitalis proti srdeční vadě.

(Kresba: Dvě postavy. S trochou fantasie shledáš, že jedna je mužská, druhá ženská.

Žena podává muži nůž a z úst jí tekou písmena: „Podrobuji se dobrovolně vivisekci, ale netrap mne, jsi horší než Welsův „Doktor Moreau“. Dostanu ještě psotník!!!)

28. Nuda... digitalis pomohl... Díky, chlapče, léčíš s úspěchem již nyní.
(Táž kyprá postava z titulního listu se zívajícími ústy, v nichž je napsáno „Nuda“. Vedle ní krabička na prášky s nápisem: „Digitalis, pozor, kouše!!“)

Irča spíná ruce:
„Ta Mařka, ta Mařka... to je kvítko...!“

29. Medik chtěl na mně francouzskou hubičku. Ten člověk má výrazy!! Pustím ho k vodě, není to hezké rčení, ale případné. Ostatně, nevím, co je to za monstrum, ta jeho hubička, a než bych se ptala!!?? Oho, tak neklesnu!!! A pak, fi, nějak se stydím...“
NB. Jak to přijde, že mne latiník tak rozechvěl, když mne vyvolal? Snad opravdu nemiluji...??
(Pod tím velký otazník a slova: „Kdo mi poradí?“ a nová ilustrace: Známá žena klečí před čarami („doktůrek“) a prosí: „Už ti to neudělám, vezmi mne na milost, budu ti věrná až do nové avantury!“)

„Větroplach Mařka“, Irča dávno říká a zde se to nad očekávání vyplňuje.

30. Dělám bilanci, můj letošní máji. Nebyl jsi o nic lepší, než předešlý. Zklamal jsi mne. Nyji beznadějně po tobě, drahý doktore... Umřu, vím to, nebo se zeschnu touhou, což je horší. (E p i l o g g e n i u v: harfa s létajícími strunami a slova „Zborcené harfy tón“ a pod tím šeredná otázka: „Napsal to Hálek nebo Mácha, já to nevím.“)

Pak již není nic jiného, než několik poznámek o nákupu sešitů, které Irči nezajímají.

A ejhle, i své jméno zde vidí, bez data. Musí si to přečísti, je na to zvědava:

Irča se vrátila. Byly jsme rivalkami, ale stýskalo se mi po ní. Je to zcela dobrá holka, jen kdyby nebyla tak nadutá. A ten její vstup! Jest-li to dělá proto, že její tatínek je radou, není to právě hezké. Nafukuji já se tím, že je můj tatíček hledaným advokátem? A doktora ať mi nepřebírá... sice...

A o něco dále:

Pomstila jsem se, ale netěší mne to. Ta žába má svého hocha opravdu ráda. Vrátím jí její

abonnement. Chtěla jsem ji připraviti o divadlo s Ním, ale mám k tomu právo?

A pak zase nic, až stručné:

Mama stůně, co je jí? Nesmí býti nemocna. Dnes v noci jsem plakala...

Kde jsou tvé sny o pomstě, Irčo? Proč se ti oči utápějí v slzách? Ale jdi mi, snad nemáš tu zlou Mařku ráda...?

* *
*

O přestávce jde Irča rovnou k Mařce, která se dosud shání po notýsku.

Nepřichází výbojně, ani jako královna, ačkoliv má diplomatické listiny v rukou.

A když je u ní, ptá se mírně:

„Co hledáš?"

Mařka se škaredí jako Mefisto, ale tím se nedá Irča odstrašiti ani zvrátiti v dobrém úmyslu.

„Již jsi slyšela... Notýsek. Nedoslýcháš? Jdi tedy do laryngologického ústavu profesora Frankenbergra, možná že máš ušní chorobu. V tom se vyznám."

Irča se taškářsky usmívá: budeš vyvalovat oči, holčičko.

„Já vím... medik..."

Mařka bledne a hned na to rudne rozčilením:

„Co máš zase... jaký medik...?“

Irča triumfuje:

„Jaký..? Jaký, ty větroplachu? Z notýsku, abys věděla, zvědavče.“

Kdyby se severní pól rozloučil od jižního a točil se sám pro sebe, nepůsobilo by to na Mařku ani zdaleka, ačkoliv by to mělo dalekosáhlé důsledky. Oči má na šťopkách a zelená je jako vodník z „Lucerny“.

„Ty... máš... můj notýsek...“

„Ano.“

„Prohlížela jsi jej?“

Nové „ano“.

Mařka vidí, že se jí všecko řítí pod nohama. Je konec slávě, mistr je nad mistra, kosa uhodila na kámen. Kdyby tam alespoň těch poznámek o doktorovi nebylo a pak ta ostuda s Hálkem a Máchou. Byl to hloupý nápad: a nyní bude pykati. Sekundánky a terciánky si ji budou na chodbě ukazovati jako exotické zvíře a smáti se jí, neboť ty už to musí věděti.

Tohle Irča pozoruje a je jí tak blaze, jak dosud snad nikdy nebylo. Ne proto, že má Mařku v hrsti, pro něco zcela jiného, co hřeje a blaží.

Podává jí notýsek, dívajíc se jí do tváře:

„Vezmi si jej.“

Takového kavalírství Mařka nečekala, koktá:

„Ty... ty... mi... ho... dáváš... bez... výkupného...?“

Irča na to jemně a přátelsky:

„Ano.“

„Proč, proč jen?“

A tu Irčiny rty se pohnuly a vylinulo se z nich šeptem:

„Stůně ti mamička...“

Mařka se na ni chvíli upřeně dívá a pak se tiše ptá:

„Smím ti dát hubičku?“

A Irča naklonila hlavičku a našpulila rty...

„Dej kolik chceš.“

VII.

„Přátelství na cement“, říkají obě svorně k velkému údivu žabic.

Přátelství na cement je nejvyšší hodností, jíž je možno docíliti. Ostatní druhy přátelství, na příklad až do hrobu nebo na věčnost, se mu nikdy nevyrovnají: kromě toho to říká kde kdo, aniž by se tím jen jednou chtěl říditi, kdežto Irča s Mařkou jsou odhodlány své posvátné svazky chrániti „až do hrdel a statků“.

Vymohly si u třídní povolení, aby směly seděti vedle sebe k velké nespokojenosti „kutlochu B“, který přichází touto nečekanou alliancí o několik scén ryčného vyražení.

Kam jde Irča, tam jde Mařka také, a naopak, nu, pravý vzor siamských dvojčat.

Inu, když přátelství, tedy přátelství — a proto Irča svěřila Mařce případ mamiččin s kartářkou.

Ovšem musela Mařka přísahati na svoji panenskou i studentskou čest, že to nikomu neprozradí, to tak ještě, zná přece Irča žáby schopné každého špatného činu. Jistě by se stalo, že by jednoho krásného dne objevila v lavici dvě dětské karkulky: jedna by měla propletené modré stužky s poznámkou „chlapečkovi“ a druhá růžové s jizlivým manuskriptem „holčičce“.

Nebo by ji to tam zákeřně při hodině podstrčily a některá by svůj objev zabalený v hedvábnem papíře dala latiníkovi s nevinným doložením, že to našla v Irčině lavici.

A za jejich řehotu rozvíjela by se dramatická zápletka, jaké není hned tak rovno.

A Irča by se ani propadnout nemohla, protože o patro níže padla by do spárů jinému kantorovi...

V jednu jdou žáby zavěšeny po schodech.

„Holka, tam musíme jíti také, víš, kde to je?“ ptá se Mařka po těžké přísaze. „Víš, ty ženské balamutí, ale možná, že se dozvím něco o mamičce...“

„Vím, Anna mi to vyzvěděla, někde na nábřeží.“

„Dobrá, sejdeme se ve čtyři hodiny, přijdu pro tebe.“

„Přijď, mamička tě beztoho dosud nezná.“

„Tedy sláva, vyjednáno. Bude to rozptýlení po těžké práci duševní.“

Irča se na ni taškářsky směje:

„Myslíš, že se předřeme?“

„Oho, nedáme se.“

„Tak vidíš.“

Mařka se k ní tajemně naklání:

„Můžeme za to, že jsme chápavé hlavy? Jsme čerti, to je to. Podívej se na některé buchtičky. Dřou jak divé a když je vyvoláš — bác — jsou v koncích i se svým kolovrátkem.“

Irča rozvážně přikyvuje, že se sama té vážnosti hrozí:

„Máš pravdu, když máš rybí krev — ó je, s pánembohem.“

„A proto: ať žijem!“

„Až do smrti — amen.“

A tu Mařka vážně:

„Nazdar, Irčo, dej mi pusu. Musím domů, kdož ví, jak je mamičce.“

Mlasklo to.

Tento obrázek, jistě hezký, odehrává se před vraty školní budovy v okamžiku, když dochází doktor-latinář: slyší tento zvuk, zákeřně působící na mladou mysl vychovatele mládeže. Smekl klobouk a jde dál.

Mařka je té chvíle u Irči jako rtuť a špitá:

„Nezdálo se ti, že se olízl?“

Jen ať si Lexa nemyslí, že je Irča zamilována . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S Murwille* v roli *Irči* Vypravil *Wetebfilm. Režie W. T. Binovce.*

„Olízl.“

„Tú-ú-hle,“ dělá Mařka nezpůsobnou grimassu.

A rozcházejí se ve smíchu...

* *

*

O čtvrté je u „Irčů“ jako na koni, je představena milostivé paní a chová se dokonale vybraně jako mladá dáma z dobré rodiny. Mamička ji nedovede ani dosti v duchu vynachvalovati. Kde může zavděčí se lichotivým posudkem mamiččiných vyšívek a časem se ptá:

„Milostivá paní, smím si prohlédnouti?“ a hned běží k tomu a onomu, nic jejímu zraku neujde. —

Největší její údiv budí starožitné sloupkové hodiny, vzácný kus, který Irčin tatíček opatruje jako oko v hlavě s nesmírnou láskou sběratele i držebníka rodinných památek.

Dlouho před nimi znalecky stojí a pak se ptá:

„Jsou z doby Ludvíka XIV., že ano, milostivá paní.“

Mamička zvedá oči od nějaké ruční práce a přikyvuje:

„Ano, milé dítě, a odkud to víte?“

Mařka se usmívá:

„Papa je vášnivým sběratelem.“ Otáčí se k Irče: „To bys mne měla viděti, když s ním běhám po

starožitných obchodech, jak umím smlouvati. Irčo, vy tu máte celé bohatství: ten krásný skleník a těch míšenských sošek! Cínové talíře na stěnách jsou zvláště pěkné.“

Irča je polichocena a šťastna. Co k nim již přišlo děvčat a žádná si toho nevšimla. Oči se jí lesknou a všecka se třepetá spokojeností.

„Počkej, Maruško, ukáži ti mamiččin břízový prádelníček a holandský vykládaný sekretářík. Uvidíš teprve krásu.“

Táhne ji za sebou do ložnice starouška, Mařka se nestačí podivovati, Irča jí ukazuje tajné zásuvky a obě obskakují jako opičky, zatím co Mařka si ulevuje:

„Mám tě nyní stokrát raději. Bála jsem se, že najdu u vás nějaké hloupě šosácké zařízení... to víš, oči mám jako krahujec a vybíravá jsem, o je, o je. Náš papa říkává: podle bytu a bibelotů poznáš duši člověka... Něco na tom je, věř mi... Jste roztomilí...“

„A tys hodná.“

„Jen mne nepřechval, víš, že umím škrábat a kousat.“

„Bývávalo, děťátko...“

* *
*

U „pařížské věstkyně“ je nabito a toť se ví, samé ženské. Inu, osvědčená známka!

Firma Irča a Spol. vchází krokem více bázlivým než odvážným. Po cestě smlouvaly se sice, že to tam obrátí nohama vzhůru, ale paní odvaha je ráčila opustiti. Na první pohled každý poznal zelené, nezkušené mládí, které poprvé absolvuje tento důležitý kurs ženské výchovy.

Ostatně nebyly by tak jako tak dostály programu, výborně promyšlenému a sestávajícímu z dělby práce: Irče přikázán kocour k rozkuráženi — (každá pořádná věstkyně musí míti kocoura, uvažovaly) a Mařce přidělen netopýr, sůva, eventuelně havran, podle okolnosti.

A zatím tam nebylo jednoho ani druhého, k čemu si tedy vyčítati?

Teď si šuškají své úsudky a povzbuzují se navzájem:

„Vytrvej ...!“

„Neutec mi ...“ a dále hrdinná poznámka:

„Snad se ta čarodějnice nekoupá v panenské krvi?“

Následuje zděšené vypísknutí, až všichni návštěvníci zvedají káravě hlavy a hned na to Mařka jde vážně k starší paní a ptá se:

„Je, prosím, tato místnost pod úředním dozorem?“

Poctěná se tváří nepřátelsky a impertinentně odpovídá:

„Ústav je v patrnosti úřadů, ale vy nejste bezpochyby pod dozorem rodičů...“

Na to se dá odpověděti jediné pozvednutím obočí a tichým konstatováním, že je to drzost...

Žáby se přesvědčily, že pařížská věstkyně v Praze rozená je nevyčerpatelnou studnicí výmluvnosti. Je to s ní skoro tak jako s vignetami na lahvích minerálních vod: vzpomeň si nemoc kterou chceš, každou tam najdeš vyjmenovánu s poznámkou: „specielně se doporučuje proti —“ a teď to jde nepřetržitým řetězem.

Konec konců z toho nebudeš moudrým, nejvýše se budeš domnívati, že máš všecky choroby, jež zná věda lékařská.

S pařížskou věstkyní je to poněkud jinak, ale daleko se to neodkutálelo.

Irče řekla, že na ni myslí jeden pán „brunet“ a jeden „pan blonďák“, Mařce zase „pana blonďáka“ jmenovala dříve a „pana bruneta“ později. Kromě toho se obě brzo vdají i jiné věci, které jim darmo vháněly krev do tváře —

Slovem šarlatánství, volající po pomstě. Proto si honem dala Mařka vyložiti karty na mamičku, a věstkyně se hanebně blamovala, řkouc, že u nich bude radostná událost.

Na to Mařka smutně zavrtěla hlavou a řekla:

„Ba ne, mýlíte se, mama mi stůně.“

Kartářka se ovšem nedala chytit — ta je teprve školená — a tajemně se usmála, aby zastřela porážku:

„Právě proto... karty nelhou...“

* *
*

A teď jdou domu, naříkajíce, že zbuhdarma promlsaly krvavý peníz a podporovaly lidskou zabedněnost.

Irča by ronila krvavé slzy, kdyby to šlo a skoro si zoufá:

„Považ, Maruško, ta ženská tu svoji ohavnost s děťátky opakovala.“

Ale Mařka, věrna přátelství na cement, ji těší:

„Nic si z toho nedělej. Ta ježibaba lže, jako když tiskne – Ale v nejhorším případě dala bys mi jedno. Řekni, že bys mi je dala — řekni...“

A škádlíc Irču, šišlá:

„Je to tatové hezounté, miňavé... a... nezpůsobné.“

Irča si zacpává uši a utíká s pískotem...

VIII.

„Princi...“

„Copak, pohádko?“

„Nezdá se ti, že jsme se již dlouho nelíbali?“

„Tak trochu.“

„Cože, jen tak trochu...? Jsi ty šereda...“

„Oho, protestuji, princové nejsou šeredni, mohla bys to znát. Patří to do tvého oboru, pohádko!“

„Aáa — jsou, abys věděl, heč — A ty nejvíc.“ Zpívá, krčíc rozpustile nosík: „nej-víc...“

„Pohádko!! Zapovídám si impertinence.“

Ale pohádka se rozklinkala jako zvoneček a strouhá mu mrkvičku:

„Jsi ješitným — přistihla jsem tě...“

„Všichni princové jsou ješitní.“

„Vida... vida... a proč pak?“

„Protože jsou milováni.“

„Aj, aj, to je nějaká moudrost. A kým pak?“
„Takovými pohádkami, jako je moje...“
. . . ! !
. . . ! !
„Počkej, rozmačkáš mne. Nesmíš být tak divoký. Rtíky mne bolí a jsou naběhlé, mamička to pozná. Dej sem prst a přesvědč se... Vidíš, je zde malá bulka, právě uprostřed rtu. Budeš-li tak se mnou zacházet, rozplynu se ti jako princezna Pampeliška Honzovi.“
„To se ti nepovedlo, pohádko. Nejsem Honzou, ale princem.“
„Ať si si, ale rozplynu se ti.“
„Nerozplyneš!“
„Rozplynu — naschvál!“
„Musím si tedy pospíšit.“
. . . ! !
. . . ! !
„Pusť již, dusíš mne. S tebou je soužení... vždyť jsi mi strhl pentli s hlavy. Vidíš, co děláš, nerozumo, neumím si ji sama uvázat — a pak je již tma. Slyšíš, jak hučí jez? Voda se tak čeří a leskne jako srst nějakého ohromného zvířete. Hú... Bojím se... přitiskni mne k sobě... tak... jak z hluboka dýcháš, co je ti?“
„Vdechuji vůni tvých vlasů.“
„A čeho ještě?“
„Tvých rtů.“

„Ještě..., nu, proč neodpovídáš?“

„Tvé... tvé pleti.“

„Proč jsi váhal? Chtěl jsi říci něco jiného. Přiznej se, chytila jsem tě.“

„Chtěl.“

„Řekni mi to... řekni... hleď, jak hezky prosím.“

„To není pro děti, pohádko.“

Pohádka stahuje rtíky a durdí se. Ne, není dítětem, ať si to nemyslí, zlobí ji, hněvá se na něho, nepodívá se už ani jedním očkem.

Kde to jsou?

Ale ano, v Odkolkově zahradě.

A kde mají být...?

Nu, na koncertě, co je na tom zlého? A co to je vůbec za všetečnost...?

Je zde tak krásně za večera a marně se chce pohádka zlobiti, marně brání své ručky a rty před jeho chtivými polibky, zde, kde jez splývá lkavou melodií do ticha soumraku a věž Mostecká s kopulemi křižovnického kostela tyčí se jak vztažené ruce k obloze — — — — — — — —

Chvíli naslouchali do ticha večera, ticha tak výmluvně hovořícího k srdci.

Jen ruce si tiskli a ret ke rtu skláněli...

— — — — — — — — — — —

„Máš rád svoji malou pohádku?“

„Neptej se tak. Nevěříš snad?“

„A co má princ na ní rád?“

„Co má rád... co má rád... Její oči, které jsou mu tůní, v níž se denně koupá k nové radosti, její vlasy, jež jsou mu zlatým předivem, ovíjejícím srdce čarovným poutem, její smích, její drolivý smích, perlící se stříbrnými kaskádami a zvonící jemným zvukem jako zvonečky svlačce na lukách za měsíční noci... a její duši, bílou jako hostie, veselou jako skřivánčí trilky a čistou jako sen dítěte.“

A ona mu ovíjí paže kolem krku a vroučně šeptá:

„Je první láska krásná viď?“

„První láska je nejkrásnější písní, již jsme kdy zpívali na strunách svého srdce. Byly to zlaté struny, sahali jsme do nich chvějícími prsty a naše oči byly zarosené. Každý kámen u cesty zdál se být pozlacen naším štěstím, každý strom nás zval: „Sedněte si pod moji korunu, slunce bude na mne jasněji svítit, zahřejete mne teplem svého vznícení... je mi tak chladno, jsem sám a opuštěn. Je smutné býti opuštěn, vy, šťastní...“

„Mluv jen, mluv dále, nevidíš, že poslouchám s přivřenými víčky a s tlukoucím srdcem, mluv, prosím tě...“

Lexův hlas jihne a vroucní:

„Je krásná, jako ty, Irčo. Je krásná jako snivá pastýřská píseň, hraná na šalmaj za letních večerů, když slunce zachází krvácející ranou. Je krásná jako louka rudých makových květů v poledním žáru, pro-

tože připomíná barvu tvých rtů, je krásná jako modré chrpy, rozběhlé mezi stébly zlatých pšenic, protože je barvou tvých očí. Je krásná jako jarní chtivý větřík, rozpustile čechrající kupy posečených luk a dýchající mi jejich vůni do očí s rozmarným gestem: lokej ji, žíznivý, je to omamující vůně pleti tvé pohádky…“

A pohádka se rozplakala blažeností…

* *
*

Do representačního domu vklouzli zadním vchodem.

Irča si napudrovala nosík a víčka, aby nezbylo stopy po polibcích i pláči.

Anna již čekala.

Po cestě Irča tiskla chvílemi Lexovu ruku a říkala mu mazlivě:

„Můj… můj…“

Bylo jí do zpěvu, objímala by celičký svět.

A když se mamička ptala, jaké to bylo, zatrilkovala:

„Tolik krásné… příště mne pustíš zase, viď… dobráčku…?“

IX.

Irča překvapila slavnou rodinnou radu vysvědčením, jakého hned tak sbor profesorský neuděluje. Usmyslila si přece ve své okudrnacené hlavičce, že jim udělá radost za to, že ji vzali z pensionátu, a teď jim makavě dokázala, že předsevzetí svého nezvrtne.

Tatíček vzal do ruky brýle, rozvážným pohybem si jimi ozbrojil oči a projevil spokojenost tím, že Irče gentlemansky slíbil cestu k severnímu moři.

Ovšem... ovšem, dalo se vykombinovati téměř s matematickou jistotou, že bude míti otcovský dobrodinec tak zbrklé nápady, nyní, když Irčino srdce hoří pro Lexu jako došková střecha.

Proč pak to, drahoušek, nenabídl s týmž kavalírským gestem loňského roku, když Irča ještě neznala sladké chuti polibků? To bylo nějakého prošení a slibování a pak se celý plán zvrhl v krotký pobyt

v Poděbradských lázních, na který nezbyla v duši ani jedinká vzpomínka.

A teď najednou vytasí se s nápadem, který je nutno diplomaticky vypískati a odvrátiti hrozící rozluku s Lexou střelhbitým tvrzením, že před rokem to bylo sice Irčinou touhou, ale jen proto, že nebyla dosti vyzrálou, aby mohla oceniti krásu královské Prahy.

Ostatně, kdyby snad tatíček nevěřil jejímu slovutnému věhlasu, ať se jen zeptá a přesvědčí se, že z Hamburku a Německa importuje se značný příliv cizinců do Prahy — a proč by sem tedy jezdili, mají-li Helgoland na dosah své milé germánské pravice?

Z toho si každý laik může na pěti spočítati, že je jim Vltava se Žofínskými lázněmi stokrát milejší, než Helgoland i s mořskou krásou, nehledě k tomu, že v moři byli by ohroženi žraloky, kteráž bestiální zvířata se do Vltavy neodvažují.

Mimo toho je všeobecně a hanlivě známo, že dobře situovaní Pražáci nemají nic moudřejšího na mysli, než zbůhdarma vyhazovati národní jmění v cizině, ačkoliv neznají dobře vlastní půdy: Šumavy a Krkonoš.

A v těchto neřestných stopách Irča, jako budoucí representant a míza národa nepůjde — a nepůjde, vždyť nemohla by češtináři po prázdninách ani na oči.

Ten se teprve dovede čertiti, když na otázku: „kde jste byla o prázdninách“, nějaká nerozumná žába pleskne: „...ssím u moře“.

Jak ten dovede vyslýchati, hrůza hrůzoucí.

Irča si dovolí přednésti malou ukázku, aby mohli náležitě posouditi trapnou situaci postižené.

„Byla jste na Šumavě?“

„...ssím ne.“

„Znáte Krkonoše?“

„Prosím ne.“

Kantor hned nadskakuje, jako by mu dávali injekci, za hlavu se chytá, očima loupe, prsty si nervosou vytahuje jen to v nich luská a hubatí:

„Ták... Taák... Nu, jen když jste byla na Helgolandě nebo v Benátkách. To bontonu stačí, ale mně ne, rozumějte, mně ne!!! Musím poraditi panu kolegovi geografu, aby se vás zeptal, kde vyvěrá Vltava. Možná že mu odpovíte: „Prosím, na Helgolandě“ a kde že je Sněžka: „Prosím v Benátkách.“

To není maličkostí, a rodičové, holenku, nedovedou ani zdaleka pochopiti, co je to za všetečného člověka a jak má dlouhé prsty; dostat se mu do nich, jejej, to může hned ubohá dušička udělat nad vlastní osobou amen, tak je již předem odsouzena.

Irča se kroutí a opičí po kantorovi a uvádí tolik pádných důkazů, že tatíček konečně své slovo odvolává a posílá ji do pokojíku:

„Jdi, komediante, dovedla bys přesvědčiti, že lidé v červenci mrznou.“

Za jiných okolností by se Irča proti tomu ohradila a poukázala by mrštně na případ Eskymáků, ale dnes ani nedutá: božíčku, není nad chytrost...

*   *
*

Nikdy Irča nestačí dosti často tvrditi, že láska je ďáblův vynález, činící na postiženého nejpomyslnější nároky a zvažující sílu jeho charakteru.

Není jadrnějšího důkazu nad tento s cestou k Severnímu moři: co se na ni Irča natěšila a nyní, když má býti uskutečněna, musí se jí zřeknouti, neboť chce zůstati věrna svému ideálnímu heslu:

„Vše pro lásku.“

Hezké, ukrutně hezké heslo, ale sapristi... sapristi... je spojeno s důkladnými obtížemi, které se musí překonávati s vytrvalostí, ostatně hodnou tak sladké věci — a to je ještě Irče dostatečnou útěchou.

Nyní uvízla Irča v nejchoulostivějším bodu situace: letním pobytu.

Letní doba je kamenem úrazu všech zamilovaných. Najednou červencem jako kdyby vjel sám rarach do rodičů, Praha jim není v té době dosti comme il faut, dusí je, kazí jim zdraví a buhví jaké ještě

výmluvy si naleznou, aby mohli sebrati koše a obrátiti byt nohama vzhůru.

Irča by hned zavedla nový kalendář a navrhla by pro červenec daleko vhodnější název „stěhovavec“. Odpovídal by mnohem více pravdě, jasně by vystihoval chorobu města, zalitého v tomto nebezpečném měsíci nemocí tažných ptáků.

Že se na podzim stěhují skřivani, vlašťovky i jiní opeřenci zpříjemňující parky i pole svým zpěvem, je snadno pochopitelno, protože také jinde chtějí užíti jásotu jejich zpěvavých hrdélek — ale rodiče? Kde pak... kde pak... ti a zpívat? Je něco nepochopitelnějšího? Kázati o dobrém tonu, to ještě milé dušičky dokáží, ale tam také končí jejich schopnosti.

A pojednou — bác — jen ven, ven... Vymlouvej se sebe lépe, že prudké slunce venkova kazí jemnou pleť blondýnek, že sychravé počasí ohrožuje zdraví — o hotelové stravě nemluvě — je to marno, nic jich nepřesvědčí, studují s bezpříkladnou pečlivostí prospekty pololázeňských i skutečných lázeňských míst, u známých se informují, až konečně se tatíček jednoho šeredného dne vytasí s hotovým plánem: kolega rada z departementu třicátéhošestého vřele doporučuje Hrušov u Senohrab.

Koupání je tam prý výborné, lesů i hub hojnost — to chtěl získat mamičku — o pohodlně upravené cesty dbá místní okrašlovací spolek, tenisový court

je k disposici, vůbec není možno nalézti lepšího místa po všech českých zemích od Šumavy k Tatrám.

A hned podává návrh: příští neděli pojedeme obhlédnout situaci.

A Irča a Lexa jako kdyby nebyli vůbec na světě a neměli práva jako svobodní občané disponovati svým létem.

Pak ještě mají tolik smělosti, že farisejsky spínají ruce a dovolávají se několika pánubohů najednou, jak se obětují...

Irča, toť se ví, se jen tak nedá. Když bude nejhůře, rozstůně se a budou mít po plánech, ohrožující bytí její touhy...

* *

*

Neděle se blíží obřími skoky.

Nejprve se dalo s jistotou předpokládati, že až se tatíček vyspí, zapomene na Hrušov a bude hledati nové sídlo. Ale kdež... Zdá se, že to v něm ještě hlouběji uzrálo; lpí na tom s takovou tvrdošíjností, že je to až proti mysli.

Irča se může sebe diplomatičtěji tvářiti a sebe vypočítavěji umísťovati „malé faktické poznámky“, není jí to praničeho platno. Zakousli se do toho jak ryba do nástrahy, jen je vyhodit na břeh a usmažit v protivném žáru jejich myšlenky.

Irča je „strašně“ nemocna . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

V sobotu večer je najednou Irče nevolno. Přišlo to nenadále jako všechny nemoci. Je rozlámaná, nemůže udělati poctivého kroku, hlava se jí točí, slovem příznaky nějaké nesmírně těžké choroby.

Večer běhá od jednoho k druhému, nastavuje jim čelo a pobízí mamičku, tatíčka i Lexu:

„Sáhni si... jen si sáhni na čelo, jak je mám žhavé. Mám horečku... ujišťuji vás čestným slovem, nejméně devětatřicet. Mamičko, mně se zdá, že zítra s vámi nebudu moci jet...“

Shání teploměr, jako kdyby závisela na něm její spása, odbíhá do vedlejšího pokoje — nemůže přece zkoumati tęplotu před Lexou — a pak jej přináší všecka zlomená, ukazujíc životu nebezpečné zvýšení teploty: devětatřicet a dvě desetiny...

Mamička zděšeně volá Annu, posílá Irču do postele, Lexa se o ní také všecek třese, krátce dokazuje se, že Irča je největší mazánek, jakého kdy země nosila.

Jen tatíček se na ni dívá se staženými koutky úst a svraštělými brvami.

Zdá se, že jí mnoho nevěří...

* *
*

Anna s mamičkou ji slavnostně uložily do měkkých povlaků, Irča se tesklivým pohledem nemocné

rozloučila s Lexou, neopomenouc zlomeně zažebroniti:

„Nechte otevřené dveře, chci také poslouchati, jak se bavíte...“

Sotva mamička odešla, mrštně se nazvedá v peřinách a chichtá se do dlaní, tisknouc k sobě teploměr a mazlíc jej.

Kdyby tu byl fysikář, hned by mu dala, ještěrka, rozpustilou hubičku.

Zákon o tření se znamenitě osvědčil...

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Po Irčině tragickém odchodu zábava u stolu uvázla. Lexa s mamičkou dívají se časem ke dveřím, čekajíce, brzo-li bude Irča sténat a bozi nedejte, snad také z horečky mluvit, tatíček jen chvílemi očima nedůvěřivě blýskne, neboť nemůže věřiti, že by to žábě tak najednou bylo zachváceno těžkou nemocí.

Dostává se mu za to káravých mamiččiných pohledů, podezřívající ho z nelidskosti k vlastnímu dítěti a hned na to následuje její návrh:

„Tatíčku, nemyslíš, že bychom cestu měli odložiti?“

Ale hlava rodiny vrtí záporně hlavou a ledově dodává:

„Ne, pojedeme.“

„Ale, což, bude-li jí hůře?“

Lexa také prosí, aby bylo od projektu upuštěno, ale i jeho námaha je vržena do prázdna.

Mamička se na oko hněvá, rozčileně pokukuje, ale všecko je marno, zůstává při rozhodnutí.

Irča přede do polštářku jako nespokojené kotě: vida ho, pana otce. Kdyby byla opravdu nemocna, přece by jel. Vůbec se ani drobátko nedoporučuje, aby děti byly tak provokativně zdravé jako ona. Když si chtějí zastonati, nevěří se jim. Je to skandál, který je nutno poznamenati k tíži všem rodičům, hřešícím na gentlemanství osudu...

*   *
*

Lexa se tentokráte brzy poroučel.

Sotva to Irča doslechla, skomírá ze svého pokoje:

„Pojď se také se mnou rozloučit... kdož ví, jak mně zítra bude.“

Lexa se dívá tázavě po mamičce i tatíčkovi a když vidí v jejich očích souhlas, ovšem poněkud rozpačitý, odchází k Irče za asistence mamiččiny.

V rohu se bělá rozestlaná postel a z ní vykukují červené tvářičky a sotva strčil hlavu do dveří, vztahují se mu vstříc ruce v bílých, nadýchaných kraječkách.

Irčin pokojík tone v polotmě a jen z kouta svádivě září bílé povlaky a vztažené ruce. Něco horkého

probíhá Lexovými spánky, podivné blaženství letí mu cévami a kdesi v záhybech srdce cosi zpívá:

„Až budeš má... až budeš má...“

Je ve vleku chvíle, blíží se, dojat, k jejímu loži a zdá se mu, že kolem něho poletují malí, nazí amorkové, čtveracky se smějící do hrstí a pošťuchující se s lišáckým uličnictvím:

„Nevíš, nač myslí...?“

Lexa se více neovládá, sklání se k Irče, tiskne žhavé rty k jejím rukám...

Irču náhle zalévá stud, něco nečekaného, zvláštního a tajemného v ní se probouzí, jako kdyby se jí někdo čarovným prutem dotekl čela a řekl: „Hleď...“, skrývá náhle paže, zasvítivší pod shrnutým nočním kabátkem šerem pokoje a schovává tvář do peřin, šeptajíc:

„Jdi... jdi již, Lexo...“

Mamička to pozoruje, obrací se, slzy jí prudce vyhrkují z očí a v duchu si říká, svírajíc bolestně rty:

„Ztratím ji... ztratím...“

A dívá se téměř vyčítavě po tom štíhlém hochovi s dobrýma očima, odstoupivšímu od Irčina lože ke dveřím a dívajícímu se dlouze na ono místo, jako kdyby chtěl vpíti tento obraz na věky do své paměti..

X.

Pěšinkou, malou, lesní stinnou pěšinkou rozběhlo se Irčino a Lexovo štěstí. A mnoho nechtělo, jen klid, samotu a trochu slunce. A byla až do dnešního dne bez křižovatek ta cestička, kvetly na ní všechny možné druhy květin, které zamilovaní mají rádi: kopretiny, z kterých hádáš na lásku, pampelišky s dukátovými hlavičkami, z nichž vytéká bílá krev když se utrhnou, skromné fialky s voňavou duší a rudé slzičky Madonny, o nichž vždy rád slyšíš povídati, třeba bys nevěrcem — jako o všem krásném a nevšedním.

Bylo milé jíti takovou cestičkou a najednou přijde soumrak a křižovatka... stojíš, nevíš kam, pěšinka se zatáhne šedivou clonou, květiny se schovají a zavrou kalíšky: kdesi na obzoru se objevily mraky

— — — — — — — — — — — —

Lexa o tom přemýšlí. Složil ruce za hlavu a zadíval se před sebe.

Včera se před ním otevřela závratně slibná perspektiva, darební šotkové polehtali mu duši rozmarným peříčkem a dýchli mu radostně do tváře:

„Hleď, tak bude tvá — jednou.“

Nyní stůně, chuděrka malá. Leží v bílých povlacích, sama jediný liliový květ, leží a vzdychá.

Nikdy se Lexa neoblékal rychleji a neseběhl spěšněji se schodů.

Zvoní.

Anna mu přichází otevřít a směje se mu vesele do očí. Oh, na cestičku zase zasvitlo sluníčko, zatřepetalo se a zasmálo širokým úsměvem. Šibal jeden.

Vida, vida, jaká rozcuchaná hlavička to pootevřela zvědavostí dveře a honem je zabouchla, aby nebylo vidět její negligé? A čí to hlas zapištěl varovně:

„Anna, nepouštějte sem toho kluka, nebo ho vyhodím . . . ! !“

Toť se ví, miláček Iruška ráčí hlučně oslavovati vlastní vzkříšení, které je v tomto okamžiku Lexovi daleko milejší, než vzkříšení Nazaretského.

Lexa má alespoň uspořenu práci, nemusí se dotazovati po Irčině zdraví. Užije svého času účinněji:

„Pan rada s milostivou paní odjeli?“

Anna přitakuje:

„Ano, hned časně z rána o sedmé. Ale milostpaní se nechtělo.“

Poťouchle se šklebí:

„Ale nesmím vás nechati o samotě, přísně mi to nakázala."

Lexa si vjel rukou do vlasu, chtěje z nich vytřepat nějakou dobrou výmluvu:

„Vždyť vidíte, že tam ani nemohu, slyšela jste, že by mne nepustila."

Jde do kuchyně a ptá se s komicky prodlouženou maskou tváře:

„Snad vy mi alespoň poskytnete dobrodiní pohostinství. Ne?"

Anna se řehtá a oprašuje mu horlivě židli, ale při tom úzkostlivě naslouchá, neozve-li se zvonek: pozvala si dnes svého milovníka a s tím nejsou žádné žerty, vždyť by mu ani nemohla vymluvit, že ten hezký hoch s kotletkami s ní nemá pranic společného, ještě by ji přivedli do neštěstí, nu ne...? To raději ať jde k Irče.

Nádobí jí strachy z rukou padá, talířemi chřestí, vůbec podniká nezřízené útoky na Lexovy nervy.

Však také dociluje úspěchu.

Lexa, který zoufale kroutil očima, odhodlává se konečně k diplomatickému zahájení mezipokojových styků, vyptává se Anny, jaké barvy látek má nejraději a dovídá se, že modré. Pochvaluje její vkus, a slibuje, že až jí jednou bude kupovati na blůzku, bude se říditi jejím přáním.

Anna div ušima nestříhá jak zajíc, větří-li vítr a odmítá co nejskromněji. Ale aby si daru zaslou-

žila, hned bystře poznamenává, že milostpáni nejsou vševědoucí a chtěl-li by snad pan Lexa přece Irušku navštívit, že by přimhouřila oko.

Lexa na oko odporuje a namítá, že by to nebylo slušné.

Anna ihned odpovídá, že jak pak by to nebylo slušné, když o té neslušnosti nikdo nebude míti vědomí.

Toť se ví, tohle je argument nehorázně pádný, jehož nepoužíti, bylo by zločinem. Posílá tedy Annu vyšetřiti, je-li už Irča schopna přijati jeho návštěvu.

Ale na místě Anny přibíhá Irča a vrhá se Lexovi kolem krku tak divoce, že si, chudák, musí ohmatávati žebra, nemá-li nejméně dvě přeražena...

Irča kolem něho poskakuje, rozdováděná a pochvalující si:

„Jsem to falešná kočka, viď..., to jsem to chytře vymňoukla...? Chlapče, to bude dnes blahobyt... Honem, dej mi hubičku...“

A Lexa nelení... neboť: komu se nelení, tomu se zelení...

*   *
*

A ještě jednoho přísloví lze použíti, přísloví moudrého a bystře posuzujícího situaci:

„Nejsou-li kočky doma, myši mají pré.“ Tohle pré je sice poněkud záhadný výraz, nepříjemně skřípějící v ušních bubíncích, ale což se auktor ptá po nelibém znění: jeho slova chtějí vystihnouti situaci — a to se mu dokonale podařilo.

Je rozkoší, neobsáhlou rozkoší, když drahá manželská dvojice setřese prach s obuvi své, ukáže paty prahu domova a rozjede se na venek. Zamilovaní si mohou alespoň hráti na manžely.

Hra na manžely je nejpříjemnější společenskou zábavou a její návod dle proslulé M. D. Rettigové, slavné paměti, zněl by asi takto:

„Vezmi otce a matku a vystrnaď je ze dveří. Do těchže dveří odkud jsi je dostala, vraž mladého, hezkého muže i žabku temperamentem podšitou. Opatři služebnou, aby zlí jazykové neměli příčin k pomluvám. Pak je postav proti sobě a řekni aspirantu ženství, aby našpulil pusinku. Mladý muž, není-li hlupákem, pochopí a vletí jí do náruče. Pak je nech, zatáhni oponu a o další se nestarej. Můžeš být jista, že ti dva si nehty nudou neukouší.“

*   *
*

Tedy Irča s Lexou si hrají na manžely a pojímají tento úkol nadmíru vážně. Irča si oblékla pěkný župánek, ten nejhezčí, který mohla vyslíditi, vlasy

si shrnula pod čepeček, takový hezký čepeček, pod nímž vykukují jen dvě vlnky zlatých vlasů, naladila vážně tváře a usadila Lexu jako vládce a hlavu rodiny do tatíčkova křesla. Nepomohly mu námitky, musel si svléknouti žaket a obaliti důstojně tělo krátkým „velbloudím“ domácím kabátkem, takto majetkem Irčina tatíčka.

Po právu budiž zaznamenáno, že vypadá v něm trochu podivně, ba je nápadně patrno, že je šit na robustnější postavu, dokonce i komicky vyhlížel, ale dojem zde byl — a nesmazatelný a na tom právě nejvíce záleží při této hře na výsost důležité pro výchovu moderní mládeže...

Lexa sedí v křesle, čte noviny, jak se na řádného a nastávajícího otce sluší a patří, Irča ho obskakuje, prostírá bělostný, sváteční ubrus, na stůl staví příbory, ani stříbrné kroužky na servitky nezapomíná, chvílemi se přituli k Lexovi, dá mu hubičku, ale nějak chvatnou, neboť musí často odbíhati do kuchyně, aby dohlédla, jak jejich prvý, skoro manželský oběd vypadá, není-li nikde připálen a pokračuje-li vše věrně dle programu.

Mladý zatímní manžel pokukuje po očku, pozoruje její pružnou postavu kolem něho obletující a

něco lichotivého a měkkého vkrádá se mu do srdce, zdá se mu, že není již možno, aby ho potkalo větší štěstí v životě, aby mu radostněji pohladilo duši, aby se veseleji roztřepetalo v nitru.

Irča je jako pták, brzy u něho, brzy v kuchyni, pokojem chodí po špičkách, aby svého velitele zbytečným hlukem nepodráždila a nerušila jeho politického rozjímání, jen jako motýl se k němu naklání, rty se přissaje, políbí — jako sen vlahem dechu víčka pohladí a hned zase zmizí...

Lexa se nadýmá spokojeností, hladí si anglický kartáček nad horním rtem, mne si radostí ruce a div se nerozskočí slastí...

Inu, nastávající paša...

* *
*

Anna se zatím spěchem a horkem potí za Irčina dohledu, lépe řečeno všetečného překážení, neboť, jak zkušenosti všech služebných učí, studentky i ostatní ženská mládež v rozpuku, nehodí se naprosto do kuchyňských stěn. Dej jim udělati cokoliv, svatosvatě všecko obrátí, zkazí a zničí, byť to bylo pracně vybudováno celou dopolední námahou.

Kdykoliv Irča se objeví v kuchyni, protáhne Anna bolestně obličej jako kdyby jí měli trhat zub a volá v duchu na pomoc legie ochranných mocností, třese

se bázní, aby ještě poslední chvíli neztroskotala její chlouba, jíž chtěla Lexu zahrnouti a pochlubiti se svým umem.

Však ho také, chlapečka, Irča překvapí, uvidí, co dovedou. Hned časně z rána přiběhla rozespalá do kuchyně, zívajíc a mnouc si oči jako májové kotě. A její prvá slova byla:

„Anna, kolik vám mamička nechala na dnešní útratu?“

Po vyslovení obnosu, skrblicky odměřeného, spráskla zoufale ruce nad hlavou, pohrdavě ohrnula rtíky a suše konstatovala, že mamička je skvělým vzorem „Lakomce“ v sukních, ba dokonce že pana Harpagona zastíní. Ostatně předpokládala zcela správně, že se mami nedůstojně zachová a proto rychle odběhla do pokoje, chvatně otevřela zásuvku psacího stolku a vylovila z ní hliněné prasátko, do něhož pečlivě ukládala všecky obnosy za zvláštních okolností udělené a za asistence Anniny je hanebně a krvežíznivě popravila, s chutí se prohrabujíc v jeho vnitřnostech.

Vyvýskla radostí, neboť napočetla velký peníz, za který daly se pořídit Lucullovy hody a získati tím rámec pro společenskou hru na manžely, rámec dráždící čich i chuť a dávající v budoucnu tušiti Lexovi nesmírně slibné blaženství...

* *

*

Zatím, co Anna s Irčou hotoví se vpadnouti do pokoje s pracným uměním kuchařským, čte Lexa resignovaně již asi po třetí poslední stranu insertu a pociťuje ohavný hlad. Když se blíží poledne, stává se člověk nad všecko očekávání prosaickým, toužícím po dokonalém obsloužení revoltujících zažívacích orgánů.

Když se prvně v jeho ústrojí ozvaly dotěrné zvuky, snažil se zaplašiti je domluvou, aby laskavě uvážily, že jeho nitro je nitrem elegantního a ušlechtilého mladého muže, který je arbiter elegantiarem a aby proto neprojevovaly nespokojenost dotěrným a neslušným zpusobem, který zvláště ve společnosti dam je nemístným, neboť nutí postiženého, aby se začervenal, honem tělo všelijak zkroutil, oči vytřeštil a kvapně vyjekl na svoji společnosti, co soudí o eugenice dikobrazů, neboť touto otázkou, rychle vystřelenou, jediné docílí toho, že ji téměř omráčí a postižená, neovládajíc této učené látky, vykulí oči a ztuhne, čímž jí ovšem unikne šeredný hlas žaludkové revoluce.

Ale všecko na světě má své meze, i domlouvání, není-li doprovázeno také činy a Lexa ku své hanbě doznává, že již není mocen ovládati hlušící orgány a tu si vzpomíná, právě včas, že je vlastně domácím tygrem, který si může dupnout, když na to přijde.

Stahuje proto divoce obličej, koulí očima a ubírá se výhružným krokem do kuchyně, přepadá Irču

i Annu, přechází několikrát strašlivě až šamotové dlaždice na podlaze nadskakují a hřmí hlubokým hlasem:

„U všech všudy, chcete mne vyhladovět? Nemáte na tom dost, že jsem ochoten zamhouřenýma očima sníst to, co jste zde uhnětly? Ať už je to na stole — ráz — dva — Sice!“

Ještě očima zaloupe, pěstí na stůl zabubnuje a zmizí...

Anne se třesou leknutím nohy a Irča se pochichtává — — — —: hra na manžely má vzorný průběh...

* *
*

Mladí skoro-manželé sedí proti sobě a obědvají. Aby se nemohlo říci, že nemají dozoru, přinesla Irča ze svého pokoje bílého medvídka, který již od dětských let pyšně trůní na její pohovce s pazourky vztaženými ku hlavě, jako kdyby vytřepával dotěrné parasity, usadila jej vedle tatíčkova talíře a představila ho Lexovi s titěrnou úklonou:

„Medvěd domácí, čili papá.“

Pak mocí vytáhla kocoura „Chuchu“ z jeho pohodlného pelechu v nohách manželské ložnice staroušků, a ač se bránil, kousal a prskal, usadila ho naproti a varovně držíc prst, udělala roztomilé „pukrlátko“, pravíc:

„Kočička přítulná, čili mamá.“

Teprve pak chápe se stříbrné naběračky na polévku, nalévá Lexovi a sobě rajské tekutiny, usedá proti němu, drží lžíci na konci dvěma prsty, pomaloučku a neslyšně usrkává své i Anniny chlouby, oči klopí a jen chvílemi jimi blýskne po Lexovi s úsměvem, rozlévajícím se po její tváři měkkou a sladkou vlnou...

* *

*

Ať si má kdo chce a co chce proti animálním rozkoším oběda, Irča je přes to přesvědčena, že tato hloupost a titěrnost je přece jen velmi roztomilou věcí, je-li ovšem nerozlučně spiata s hrou na manžely.

Tato všední událost, denně se vracející, suchá a naprosto nepoetická, dovede také hezky zahřáti, tak, že srdce v těle téměř jako blázen poskakuje a zpívá jako za nejkrásnějších a nejněžnějších událostí, které kdy dovedly pohladit a pomazlit takovou dušičku jako je Irčina.

Opravdu, je jí, žáběti malému, tak radostně, všecka se spokojeností natřásá, oči jí září a tělo šije všemi možnými šibalstvími, chichotá se a prožívá pocit, jakoby jí někdo vzal srdíčko do dlaní a horce na ně dýchl, tak nějak jemně a hezky dýchl, zamlžil

je svým dechem, obklopil je průsvitnou, ružovou parou, vonící květy máje... tak... až krev se v žilách roztančí skotačivou melodií a rozletí se cévami skřivánčími trilky...

Oh, jak je Irča šťastna! Smích se jí chvílemi dere na rty, jako hra zvonků se rozjásá pokojem a zapění se, jako když vítr sukénkami začechrá...

— — — — — — — —

Chod první je šťastně odbyt, Lexa se mlsně olizuje a Irča, když to vidí, jak není jinak možno, rozplývá se spokojeností. Přichází další čísla a obličej dočasného pana manžela se blažeností rozšiřuje čím dále tím více, pochvaluje si, blahosklonně se usmívá a chová se tak, jako by to ani jinak nesmělo dopadnouti.

Je to až urážlivé, co si ten kluk myslí. Domýšlivec je to — a dost. Ani se, dareba, nezeptá, kolik Irču tyto královské hody stály, jen uznale hlavou pokyvuje, jako kdyby sám ze svých příjmů rodinku vydržoval a mohl si proto nakázat to nejlepší.

A — co to Irča vidí? Nu, ne, to přesahuje všecky meze. Zívá, L e x a z í v á! A na celé kolo zívá, dlaň mu skoro nestačí, aby ústa zakryl. Irča si hryže rty, nervosně nohama podupuje, káravě se na něho dívá, ale Lexa si docela nic z toho nedělá, ohava ohavný. Tak, to je jeho vděk? To je mladé manžei-

Nejnovější společenská hra: na manžele . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

ství? Když se pořádně naobědvá, černou kávou mastnotu zaleje, aby zíval? Fi, jsou ti muži ale neomalení, jen co je pravda. A aby dílo korunoval, ptá se:

„Prosím tě, děťátko, nemáš tady něco malého ke čtení? Takhle Bandelairka? Bandelairovy „Básně v próse“ se náramně dobře čtou po obědě. Zvlášť v předmluvě Hanuše Jelínka zmínka o dětských mozečcích. Ohromné! Nemáš?“

Irča se tváří uraženě. Je to vůbec drzost — a dost. Nasytí ho, obklopí ho buhví jakými rozkošemi a pak ničemník, nemá nic moudřejšího na práci, než sháněti se po knížce, místo aby ji do náruče vzal a pěkně pomazlil jak se v líbánkách patří... Krátce silnější plémě je nevděčná a zhýčkaná havěť...

* *

*

Rozhodně je nemístné představovati si události příliš růžovými brýlemi. Jako teď. Co se Irča natěšila, že po obědě si hezky sedne k pianu a bude Lexovi hráti něco hodně sladkého, buď Mendlssohnovy „Písně beze slov“ nebo „Madame Butterfly“. Lexa si vezme polštářek, položí jej na zem, sedne si na něj, hlavu si jí podepře o nožičky a bude snít...

A teď — tu máš. Kluk zívá a Irče nezbývá nic

jiného, než aby ho vyslýchala, proč je tak ospalý. Spouští proto přísně:

„Kdepak jste ráčil včera být, slovutnosti? Když jsem zaklepala na strop obvyklé tři údery, nedostala jsem odpovědi. Přiznej se, honem.“

Lexa je ale kliden, jak anglický footbalista.

„Eh, s kamarády.“

„Tak, vida, s kamarády. Ví-li pak, chlapeček, že si to Irča ani drobátko nepřeje, aby si kazil zdraví v kouři? Kdo ho bude potom léčit a pro něho celé noci plakat? Zase jen ona to odnese, zatím co všichni budou kolem něho obskakovat s medicinou, zaříkáním a formulemi? A kdo tím bude nejvíc trpět, když nebude moci přitisknout nosík k jeho neholené tváři? Zase Irča. Není to od něho ani trochu hezké, když je takovým bezcitou, ukazuje to na špatné srdce a hotentotský mrav. Tak, teď to ví a může se podle toho řídit — sice uvidí. A kdepak byl s kamarády, kteří jsou mu bezpochyby milejší než jeho dívenka?“

Lexa se tváří zkroušeně jako by ho bral na nože a kroutí se:

„Tak, všelikdes.“

„Všelikdes... Všelikdes... Je to nějaká slušná odpověď? Tak se mluví s Irčou? Ať si nemyslí, že mu to bude trpět. A teď hezky s pravdou ven. Kde

byli a rychle. Teď ona poroučí, chce to vědět a musí to vědět.“

Lexovi začíná být mdlo, dívá se na ni unyle, ale Irča stojí před ním jako archanděl Gabriel před branami ráje; buď se přizná, nebo mu nedá už ani jednu hubičku.

„Když to chce mermomocí vědět, tedy jí to řekne. Nejdřív byli u Fleků, pak zapadli k Šuterovům a ukončili to v nějaké kavárně. Ale ujišťuje jí, že to bylo zcela nevinné.“

Oho, tak se nedá Irča lapit. Zná tyhle nevinnosti mladých pánů; co se o nich navypravovaly historek žáby, které mají bratry. Nejdřív jdou ke Flekům, tam lijí do sebe ohavnou tekutinu černého piva lepícího se na prsty a na sklenice, na stole jezírka dělají, cigarety do nich hází, jako kdyby byli někde v chlívku, žaludek i plíce si kazí, „ejchuchují“ až se stěny třesou, dokazují si s opičí laškovností pohybem dlaně přisunuté k čelu, že mají toho set — ďábla černého až semhle, a protože je nutno, aby ho vykurýrovali vínem. Hřmotně zaplatí a vyhrnou se na ulici, zavěsí se do sebe a jdou s veselou k Šuterovům, tam pijí „Roháč“ nebo jinou neřest podlamující mládí, na konec jako nekultivovaně hulákají „hujahujahujajá, teče voda kalná“, napravují flekovské „Roháčem“ a „Roháč“ kořalenkou, pak vybíhají na ulici a shledávají, že ta bestie země se točí tentokráte milionsky rychle, že místo lampy

jedné vidí jich padesát a dokazují si s matematickou jistotou, to že jistě přijde ještě dnes v noci „ta kometa, co ťukne do světa“.

Když objevili tuhle moudrost, alarmují nejbližšího strážníka a ujišťují jej na svoji čest, že se blíží velké nebezpečí, že se země srazí s nějakou zbloudilou kometou, cloumají jím, dokud jim jadrně nezačne vyhrožovat, že je sebere. Vyhubují mu za to zaslepenců a pobloudilců a pak se slavně rozhodnou, že se uchýlí někam do kavárny pod zemí, aby jediní zachránili život i potomstvo, dají si černou kávu a se soustrastnými pohledy se vzájemně utěšují, že guillotinování by bylo rozhodně horší než tahle černá tekutina, ostatně, že co nejdříve ta „ocasatá“ do toho mizerného světa vlítne a tím ukončí i jejich utrpení, protože i sklepní místnost se začíná nápadně rychle vířit...

— — — — — — — — —

a vubec musí Irča Lexovi říci, že kdyby se chtěl takhle chovat, že by se moc daleko neodkutálel od Mrštíkova Říši — a aby mu snad Irča byla Helenkou, čistila jeho kravaty, které si v kavárnách pokaňhá a přišívala mu knoflíky, oho, to by se milovníček hezky přepočetl...

— — — — — — — — —

Tak, teď se Irče ulehčilo a muže trochu nabrati dechu. Je to ale utrpení s takovým lehkomyslníkem jako je Lexa, ukazuje, hošíček, brzy tykadla a za-

číná se časně zatoulávat. Kdož ví, nemá-li také nějakého kudrnáčka jako ten ošklivý Ríša Helenčin z „Pohádky máje“ a jestli ji, Irču, ubožačku malou, neklame. Bude ho muset, zdá se, držeti na krátké uzdě, jinak by vyváděl jak mladé hříbě...

Poodešla k oknu, přitiskla hlavu ke sklu a dívá se do ulice. Hněvá se na něho, opravdu se hněvá, líto je jí, že mohl ještě večer, když byla nemocna, odejít mezi hochy a sedět v šeredné zakouřené místnosti. Nikdy by o něm neřekla, že je takového činu schopen.

Svírá rtíky, zalévá ji smutek a třeba, že cítí Lexovu přítomnost, připadá jí, že je najednou sama, úplně sama, že jí někdo srdce studeným obkladem obalil a všecko teplo z něho vyssál.

Těká rukama, nevědouc, po studeném okně a zatím jedna za druhou, jako roztržená šňůrka perel sypou se jí z očí slzy...

* *
*

Lexa sedí zabořen v křesle a mrzí se na sebe, říká si, že je ničema, který nezaslouží, aby se na něho usmálo takové sluníčko jako je Irča. Potřeboval včera někam chodit? Ne, rozhodně ne — Ovšem, nemůže za sebe, bylo mu neveselo, když viděl, že Irča stůně a uvítal hochy jako spásu --

Což takové žábě ví, jak je člověku, když má v sobě „červa“? A Lexa včera červa měl, jinak by byl rozhodně nebyl odešel. A tolik dojmů bylo! Bílé povlaky zasvítily, v očích se zamihotaly a na srdce zaťukaly i strach se mocně projevil a řekl: což, bude-li, chlapče, nemocna? Obklopí-li ji lékaři a budou všecku tu krásu, která má patřiti jen tobě, prohlížeti analytickými, suchými zraky? Můra na něho padla a bylo smutno ve čtyřech stěnách, zdálo se, že se všecko na něho sřítí. Musel se listovati ve vzpomínkách, probíhal všecky chvíle roztoulané v duši... Přišli, tuláčkové bílí a zlatí, zakroutili se jako hádci, zaklokotali se v myšlenkách, jako když v samovaru horká voda zabublá...

Vzlyk přerušil Lexovo kajícné rozjímání...

Irča, jeho malá Irča! Dušička malá! Zvedl se a jde zvolna k oknu. Vzal ji za bradu a zadíval se jí do očí. Jejich modré pohádky se zaclonily závojem slz, jejich lesk, který přimazlil se vždy k Lexovi, jako když někdo kučery jemnou rukou přejede, usnul a ztratil se. Zorničky jak dvě malé špendlíkové hlavičky vyčítavě na něho hleděly a žalovaly...

Vztáhl ruce po jejích kadeřích, prsty, jež zdály se býti tenkými, živoucími tvory, pohrály si zlatým chmýřím a zachvěly se tímto dotekem.

„Máš takové smutné, tesklivé oči,“ řekl.

Irče několikrát nervově trhlo v koutcích úst, když odpověděla:

„Není to mojí vinou, Lexo.“

Odpoledni, zlaté, kadeřavé slunce proniklo skulinami záclon, přiběhlo na krásném voze se zlatými opratěmi, zakroužilo v pokoji a radostně se zasmálo na slavnost smíření dvou lidiček: neboť Lexa, ten zlý hoch, dovede někdy tak hezky prosit... tak hezky...

XI.

Irča je smutna. Tatíček s mamičkou přijeli a stručně oznámili, že najali dva pokoje v hrušovském hotelu. Nebylo tam sice všechno podle slov pana kolegy, chvályřečení cest prokázalo se hanebnou mystifikací; přemoudré hlavy okrašlovacího spolku pěstují, zdá se, více kult osobní a zanedbávají svého určení, jak ostatně bývá u všech podobných korporací. Vůbec, jak moudrosti nesčíslné učí, venkovské spolkaření je, jadrně řečeno, pro kočku. Všichni páni radové, továrníci, doktoři a všecka ta noblesa hořejších deseti tisíc se sejdou, navzájem si lichotí a podkuřují a když se schůze končí, shledává se, že se v ní pranic neprojednalo a že ubozí občané, o něž je jim pečovati, budou si dále na cestách, lijáky vymletých, lámati nohy a překusovati jazyky.

A což když se má něco udělati. O, je: pan předseda po případě president — aby to lépe znělo —

předá záležitost jednateli, vlastně sekretáři, ten zapisovateli, zapisovatel správci, protokoly o tom zavedou — a záležitost pak pohltí dělník, který si řekne „co se vleče neuteče“ a výmoly se den ode dne větší. Tak je to...

Letní hnízda jsou si podobna jako vrabec vrabci — čimčarování je plno a pánové jsou pro práci jen takovou, kde je možno u něčeho počkat nebo něco podržet — a to ještě nesmí trvati dlouho.

Ale vykládejte takovou věc tatíčkovi. Nejvýše vám řekne, že ti dobře rozštípli pusu a ani ho nenapadne, aby o tvých zlatých zrnkách hloubal.

Irča kudy chodí, tudy slibuje, že se pomstí, prochází pokoje, ukazováček majíc hloubavě přitisknutý k čelu a uvažuje, jak to zaříditi, aby poněkud oddálila katastrofu, ale bozi, dosud jí vždy přízniví — až na nějakou tu drobnustku — zatvrdili se ve svých duších a odsoudili ji, aby vypila kalich hořkosti až na dno.

Ale Irča není resignovanou dušičkou, jak by si snad nějaký dobráček myslil. Kampak s tou flintou, he? K čemu by její mozek vyvěral přemírou geniality? Proto sveřepě a nerozvážně vyhrožuje, že se vynasnaží, aby se vyskytlo hodně překážek, které by oddálily nechtěnou cestu a aby vzácným rodičům přešla chuť k znásilňování její nadějné lásky.

Četla v novinách cosi o sabotáži a nezvratným přesvědčením dospěla k tomu, že to je jediný

prostředek, který odvrátí hrozící nebezpečí. Pravda, řekne se sabotáž, ale na čem ji provésti? Vyšplhati na židli a poškoditi elektrické dráty, aby přerušila proud a pokoje utonuly v egyptské tmě, která by blahodárně podporovala mlsoutství polibků? Nápad by nebyl špatný, ale ujal by se jej jen břídil, který nic lepšího by nedovedl vymysleti, protože ihned by vinníka našli po třech otázkách, jež by zněly:

„Kdo byl sám v pokoji?“

„Kdo měl zájem na shasnutí?“

„Komu to nejvíce prospělo?“

A vida, to by byla nějaká moudrost: Irča byla sama v pokoji, Irča měla zájem na shasnutí — ohavně se to odůvodní tím, že toužila po nějaké nestřežené hubičce — a Irče to nejvíc prospělo, protože prý, něco v pokoji mlasklo. A tu máš — byla by přistižena a nepomohlo by jí žádné dušování a zapřísahání.

Ne, to by nešlo, je nutno vymysliti něco kloudnějšího. Ale co jen, co? Už to má — koše — panečku, koše, které jsou nezbytným prostředkem stěhovacím a které jediné zaslouží, aby to slízly.

Ale dostati se k nim není tak zcela lehoučké. Předně: jsou až v osmdesátém patře, t. j. na půdě, za druhé: klíče k nim opatruje služebný duch se škodlivým zanícením. Nezbývá tedy Irče nic jiného, než řádně vyšetřiti, kde je skrýš drahocenných pomocníků a doporučuje se proto vřele důkladné ohledání

všech zásuvek v kuchyňských skříňkách, zvláště pak prohlédnutí schránek na koření od pepře do skořice, protože v nich pravidelně nic takového nebývá a jsou po chvalném zvyku všech hospodyněk pouhými úkryty hřebíků, špendlíků a eventuelně vlásenek, jak je ostatně dokázáno, neboť má Irča dosud v živé paměti smutný případ, kdy si zkazila znamenitou bramborovou polévku, pro níž se může utlouci. Zdála se jí tehdá málo pepřená a protože ve schránce na pepř, jak není jinak možno, žádného nebylo, rozběhla se rychle do kuchyně, sebrala celou „piksličku" a hup, hřebíčky, šroubky a jiné železné nepotřebné věci zaplovaly si vesele a hned se ponořily ke dnu jako by odjakživa byly rozenými potápěči.

Ovšem, Irča se snažila je vyloviti, ale konečně, vidouc marnou námahu, natahovala nad talířem moldánky, protože tatíček s mamičkou kategoricky odmítli jakékoliv dělení. Tatíček dokonce tehdy nelidsky pomlaskoval a liboval si výbornou „polívčičku", aby ji hodně podráždil a za zbrklost potrestal.

Proto, děvuška malá, jezdí horlivě po všech koutech, vyskakuje na židle, do každé zásuvky všetečně strčí nosík, nic jejím bystrým očím neujde, až konečně nachází klíče zastrčené v měděné formě na bábovku.

Sebrati klíčky, stopiti je do kapsy u sukně a vypísknouti radostí je dílem jedinkého okamžiku a v zápětí na to dostavuje se hrdé vědomí, že zachránila

rodině chrup, protože při Annině zapomnětlivosti je téměř jisto, že by jednou klíče zadělala do těsta, což by ovšem mělo dalekosáhlé následky.

A nyní na půdu. Nejprve se musí přesvědčiti, je-li čistý vzduch. Ale ano, starouškové spí po obědě a kdož ví, kde je kuchyňské víly konec: patrně stojí někde před domem s milým...

* *
*

Když se Irča chystala na půdu, neuvědomila si, co je to vlastně za těžký podnik. Na pohled vyhlíží zcela neškodně, ale potíží se namane takových, že Nansenova výprava je proti tomu lahodným odpoledním výletem.

Na podobnou pout je třeba opatřiti se svíčkou, které samozřejmě v bytě s elektrickým vedením není k nalezení, pak je záhodno obrniti se trpělivostí a vydati se za klíčem od pudy, který má býti u domovnice. Toť se ví, — a to se mohlo předpokládat — poukázal jí domovní cerberus s mnohými omluvami a „...kulíbáním“ na partaj ve třetím patře, která jej prý zcela určitě má, a když Irča chrabře stekla devadesát devět schodů, dověděla se, že si klíč právě před hodinou vyzvedl nájemník z mezaninu — a když konečně u něho zazvonila, div neomdlela leknutím a studem, neboť ten necuda jí přišel otevřít

bez kabátu a se šlemi visícími malebně vzadu — a tvářil se tak podezřele, poťouchle a domýšlivě, že Irče hned zakolovalo hlavou podezření velmi ji pobuřující. „nemyslíš si, človíčku, že to je jen záminka s těmi klíči a že tě tajně miluji?“

Ještě vydává v šanc svoji dobrou pověst a to jen a jen proto, aby se s tím protivným Lexou nemusela rozloučiti.

Majíc těžce získaný klíč v rukou hopkuje jako kůzle po schodech, těší se na práci, která ji čeká a kterou hotoví se podniknouti v zářivém jménu svého roztoužení i perutné lásky, vniknuvší jí do srdce tak záludně, že ani neví, jak se ten malérek mohl státi...

Půda, jak zkušenosti poučují, je přímo pod střechou a sousedívá v moderních domech s atelierem k velkému potěšení obyvatelů, kteří se mohou slastí rozskočit, když jim mladí adepti umění vyhrávají na kytaru až do druhé hodiny noční poněkud ryčné ukolébavky, k nimž ovšem notují s náležitě zjemnělými hlasy, nebo když jim k ránu tančí nad hlavami americký „klapertanc“.

Dům, který Irča poctila tím, že jej obývá, je postižen také takovou morovou ranou — a vlasáči,

uhnízdivší se výhružně pod krovem, odkudž posílají svá veta a ultimata domácímu, stojí právě přede dveřmi a zabývají se vysypáváním popele z truhlíku přímo na dlaždice, odůvodňujíce tak lichotivé rčení majetníka domu, který se kdesi vyjádřil, že je mu milejší v domě pět hudebních ústavů než párek exotických ptáků s dlouhými vlasy a paletou.

Sotva uslyšeli drobné krůčky, natáhli krky a dívají se dolů, obličeje jim počínají nápadně zářit — a několik hmatů do hřívy a ke kravatě dokazuje nad slunce jasněji, že jsou hotovi složiti tomu žáběti srdce třeba k nožkám, byť to mělo státi buhví co...

A již jsou u ní jak vosy a ptají se:

„Slečna jde k nám?"

Irča se na ně uraženě dívá přes rameno, neodpovídá, nadnáší obočí, odchází hrdě jako královna k půdě, zámek zaskřípí, dveře se s hlukem přivírají a za nimi stojí kumštéři s obličeji zkroucenými v otazník a zdá se, že slyší posměšné:

„Budu vám odpovídat, geniové..."

Ale to g e n i o v é je nějak zatroleně štiplavé.

* *

*

Vykonáno a, panečku, j a k vykonáno. Irča vždycky říká, že není nad to, každou práci provésti s mi-

mořádným posvěcením a nezastavovati se před překážkami. Stačilo několik střihů nůžkami, aby situace byla zachráněna — a teď ať si tatíček s mamičkou jedou, uvidí, bude-li to tak lehké, když Irča u všech košů přestříhala poutka, kterými se prostrkuje železná tyč.

Kdyby snad náhodou chtěli znáti Irčin soud o jejím zoufalém činu, tedy mohou být zcela bez starosti, že by jej dovedla obhájiti a že by ještě od ní pořádně dostali vyčiněno za to, že jsou tak nafoukaní a nechtějí zůstati v Praze, ačkoliv vědí, že by se tím Irče zalichotili, ba dokonce že by o nich měla lepší mínění, neboť musí přece všem rodičům na tom záležeti, aby děti o nich co nejlépe soudily — nu, nemá snad Irča pravdu? Ostatně Irčiným starouškům musí býti ctí, že si je vybrala, kde by našli hned tak čipernou hlavu, kdyby nebylo jí?

Vůbec, čím více a hlouběji uvažuje o sobě a o nich, tím nezvratněji je přesvědčena, že si jí, Irči, nezaslouží, protože s hamižnou rafinovaností si vymýšlí všelijaká Tantalova muka, kterými ji jen souží a když si dovolí docela tiše protestovati, bagatelisují její ohražení tak velkopansky, jako kdyby byla nějakým malým děckem, po jehož úsudku se nikdo neptá a jemuž se jen shovívavě usměje.

Ale jen ať si nemyslí..., jednou i tomu nejpokornějšímu dítěti přejde trpělivost a pak třikrát běda. Což je to nějaká rozkoš vymýšleti si samé úskoky?

Ať se, drahouškové, nepřepočítají... jen ať se nepřepočítají... jednou také Irča zakoulí očima a pak teprve uvidí, jak se jim budou leknutím třásti nohy.

* *

*

Nejhrůznějším časem v životě rodiny, jinak klidně tekoucím, je příprava ku stěhování na venek. Nejprve se podnikne generální přehlídka prádla a šatů a mamička je téměř posedlá utkvělou myšlenkou, že dcera musí si na letní pobyt vzíti nejhorší šaty, aby zbytečně nekazila parádních, které jsou prý jen pro město.

Ať se Irča vzpírá jak chce, musí o každou část garderoby sváděti líté boje a za odpoledne nejméně pětsetkrát vyhrožovati, že raději bude choditi jako Evička, než aby vzala na sebe ten a ten ohavný kostým, kteráž kontraverse neobejde se ovšem bez mamiččiných káravých pohledů a poznámek a nešetrné a nevychované mládeži neznající ceny peněz, rodiči těžce vyzískaných.

Pak přichází na řadu otázka koupacího obleku, neméně choulostivá a darmo krev pobuřující.

Irča si vyhlédla v žurnálu pěkný trikot — nu, něco ohromného. Ramínka by v něm překrásně svítila, hezky byl krátký, pohodlný, že by se v něm té chvíle mohlo závodit napříč Prahou a vítězství

by bylo jisté. Ale mluvte s mamičkou. Prosykne několik slov o nemravnosti, několikrát řekne fifiři, rameny pokrčí a na konec slíbí, že z Irči v nejhorším případě vyžene podobné chutě sápadýlkem. (Sápadýlko se říká metle, kterou se napravují zvrhlé chutě angorskému kocourovi.)

Slovem, není to k snesení, protože mamička, mající virilní hlas, pozve do domu švadlenu a dá Irče ušíti hanebně široké šaty s pantalony až po kotníky, s malinkým výstřihem, že v něm bude, ubožačka, vyhlížet jako strašák, krátce ladné linie v něm zaniknou a lepost těla se zbůhdarma zmrzačí...

Irča by se nejraději vystěhovala, dokonce při večeři to ohlašuje, ale nedostává se jí vůbec odpovědi a její důvody se nepojímají ani za mák vážně, nejvýše padne několik nehezkých poznámek o slepičím rozoumku, jednoduše tatíček s mamičkou chovají se tak neslušně, že by člověk z kůže vyletěl.

A Lexa, kluk darebný? Směje se nevázaně a Irča ho důvodně podezřívá, že se s nimi spikl, aby schválně Irču podráždil. Ne, je to soužení a Irča s ustrnutím pozoruje, že je mezi nimi úplně zaprodána a že nemá nikde nejmenšího zastání.

Ale až bude plnoletou, nebo až se vdá — Aby věděli, všecky útisky si pak náležitě vynahradí a dokáže jim, že dovede také prosadit své mínění — a kdyby snad i potom byli na ni jako ďasi — vystěhuje se od matičky, od tatíčka i Lexy...

Ani z této výhružky si nic nedělají, naopak, chichtají se všichni ještě více a mamička, aby korunovala snůšku protivností, ptá se zdánlivě nevinně:

„Ale jdi... vždyť by ses neuměla ani zapnout. Vždyť máš všecky bluzičky k zapínání vzadu.“

Byl to ošklivý a nezřízený útok, protože Irču úplně ochladil — Ale dobře. Ode dneška bude provádět eskamotérská cvičení, aby jim dokázala, že i to dokáže, třeba by si vyvrtla klouby...

Za zvuků fanfár z Libuše, vyluzovaných velkolepě Irčinými ústy — té škodolibosti si nemohla odpustiti — snáší Anna slavnostně koše s půdy. Ejhle, podívaná pro bohy, jíž se Irča nestačí pochichtávati. Je to událost nesmírně důležitá a proto je nutno důkladně ji zdůrazniti — a to se může státi jedině tím, je-li doprovázena patřičnou hudbou.

Irča se proto činí seč síly stačí a zatím co Anna s ochotným Lexou se rukou společnou a nerozdílnou lopotí až jim krůpěje potu po čele stékají, zkouší všecky známé pochody počínajíc Libuší a končíc Aidou a koncertuje s takovou vehemencí, že je to slyšet po celém domě, což jest dokonale nerozumné, neboť všechny dveře se otevírají a nájem-

níci vykukují ven pohledy tak zvědavými, že je Lexa všecek červený.

Koš domácí je součást bytového zařízení a budiž hned po právu řečeno, součást velmi nerozumná a jankostěrá, která nemá ani kormidla ani plachet, aby se dala pohodlně říditi.

Jednou se chytne Anna za nohu, omačkává ji, zaúpí a zkroutí obličej, podruhé zase Lexa úzkostlivě prohlíží boulovité špičky amerických bot, nemá-li je nešťastnou náhodou rozmáčknuté, nehledě k tomu, že Irča chvílemi vyskakuje na víko, kde velebně usedá a zkoumajíc tak sílu obou, pobízí je, aby ji nesli andělíčkem — což se neobejde bez těžkého zaklínání služebného ducha, jehož trpělivost povážlivě praská.

Konečně jsou všechny překážky slavnostně překonány a koráb číslo prvé je umístěn v předsíni a udýchaná výprava — Irča smíchem, Anna a Lexa námahou — štve se znova k nebi a hra se opakuje s tím nepatrným rozdílem, že tentokráte se proutěná nestvůra kutálí s pekelným řevem po všech schodech za Irčina pištění, lomení rukama děvy služebné a dlouhého válečného hvizdu Lexova, kterým si ulevuje rozpaky, protože on to byl, který jej pustil, když jej Irča polehtala pod pažemi.

V domě to vře, vysílají se deputace k Irčině mamičce a ta zakročuje tím, že Irču zamyká do jejího pokoje.

Teprve pak chod událostí a snášení nerušeně plyne ku předu…

*   *
*

Nyní stojí rodinná rada nad koši; tatíček, mamička, Irča i Lexa a nakukují dovnitř, obhlížejíce, není-li někde prožluklých mezer a shledávají, že kromě několika nepatrných děr velikosti pěsti je všecko v úplném pořádku.

Jsou proto důstojně roznášeny do pokojů a nastává dělba práce, t. j. třídění šatstva i prádla, jehož se Irča horlivě účastní, za to ale Lexa je z něho vyloučen, protože právě ukládají se delikátní součásti Irčiny toiletty, které jeho mužské oči nesmí spatřiti.

Irča má radost téměř požehnanou — jen ať se mamička činí, bude vyvalovat, drahoušek, kukadla až spatří, že poutka na zamykání jsou přešmikána, a pak bude zase hezky prádlo rovnati do skříní, neboť s cesty bez odporu sejde.

Čeká netrpělivě na tuto chvíli a pohlíží po očku na mamičku, která si v duchu myslí:

„Co zase má to mrně za lubem…?“

*   *
*

Schránky rodinných ostatků jsou nacpány až po okraj a nyní nastává hlavní práce: napěchovat je a uzavřít, k tomu je ovšem zapotřebí všech členů rodiny, svolávají se a nyní — ráz — dva — tři — lopotí se, dokud Irča neuzná za dobré zvolati:

„Mami... mami... podívej se, poutka jsou rozbita... nepůjde to zavřít... je to neštěstí..."

Kdyby hrom udeřil, nebylo by většího poprasku. Tatíček, všecek zmožený, protože i on musel pomáhat, zlostí div se nerozklíží a mamička i Lexa odfukují jako lokomotiva lokálního vlaku...

„Set — žábo milionská," ulehčuje si tatíček, „nemohlas to říci dříve, než jsem si nadělal mozoly? Roztrhl bych tě..."

„Ale tati, já za to přece nemohu, to udělaly myši," chichotá se Irča, „mami, říkala jsem ti to, nedávej je na půdu, ale když ty musíš mít svůj náhled... byly to zcela určitě myši, na mou duši... podívej se, jak to, ohavy, ohlodaly. Ale musela to být práce — což?"

Ale již se řítí do svého pokoje, protože se tatíček nápadně rozhlížel po koutech...

*   *
*

Lexa je bídný zrádce a krvavý ďábel, protože koše dovedně spravil. Získal si tím, pravda, mamič-

činy vděčnosti a pochvaly, ale Irča ho vymýtí, čerta poťouchlého, ze svého ubohého, panenského srdce —

Ať se k ní nedovolí přilichotit — sice mu oči vyškrábe — a na pánvi ho usmaží...

Fi, milionkrát fi, hanebný Catilino, zrádče...

XII.

Tatíček je kavalír: aby Irče osladil cestu na venek, koupil loži na dnešní večerní představení „Prodané nevěsty“ s Emou Destinnovou, který Irča našla v poledne pod talířem s malým lístkem, na němž bylo napsáno:

„Pozvi pana Lexu. Tvůj tati.“

Vypípnouti radostí a zavěsiti se tatíčkovi na šíji bylo dílem jediného okamžiku — co na tom, že při tom povalila židli a poplašila tak kocoura, že si svůj pyšný chvost namočil do mamiččina talíře, čemuž ovšem následovalo mravokárné naučení, že není radno udělati jí nějakou radost.

Vida, přece jen, drahouškové, dovedou oceniti vzácnou dívčí perlu a klenot korunní, jako je Irča. Vždycky říká, že není nad oposici, kam by se také poděla, kdyby resignovaně sklopila hlavu a nechala

na sobě suky štípat, tím by daleko nedošla a vůbec se to ani drobet nedoporučuje.

Oh, Irča je bezúhonný diplomat — to je nutno přiznati — klobouk dolů a zná dokonale své Pappenheimské. Kdyby všecky dívky byly takové jako je ona, docílily by všech svých přání i nejtajnějších, ale musely by se říditi receptem, důkladně vyzkoušeným.

Nejprve je nutno vymáčknouti několik slziček, asi pětkrát hlasitě vzlyknouti, a když ani to nepomáhá, svraštiti obličej, sešpulit rty, skrčit nosík a nafouknouti tvář. Toho ani nejzatvrzelejší rodičové nesnesou, zblednou, zachvějí se, počne je hrýzti svědomí a dají se na ústup a počnou vyjednávat.

Chybou lávky a nehorázným nesmyslem je, když vítězící strana — v tomto případě dívčí drahokam — naběhne hned na první sliby a nerozšafně nechá rozzářiti své tváři — holenku, může býti pak jista, že si pranic nevymůže, naopak, že ji ještě více přistřihnou křidélka. Slovem oposice se musí díti důsledně i kdyby počla strana silných něžně slibovati domácí vězení, vyhladovění a podobné otřepané vymoženosti, na které uražená dívčí čest může jen odpovídati olizováním rtů a pohrdavým odkašláváním nosíkem, což ovšem musí se díti přiměřeně slušně, jinak by mohla přece přijíti malá přestřelka v podobě několika nepatrných, ale odporně pokořujících dotyku cizí ruky splynuvší s jejími zády.

Ale tatíček je vzor kavalíra, nenechavšího se unésti brutalitou mužství a na místě toho koupí si chytrácky Irču maličkou vstupenkou do lože — a může pak ještě, chudinka, býti oposičníkem po této velkolepé a raffinované korupci svého stvořitele?

Řekli by jí, že je nevděčná — té skvrny by Irča nepřežila — a tak přichází k tomu náhledu, že na světě je jen faleš, lest a úskok, proti níž musíš brojiti týmiž zbraněmi...

* *
*

Řekla si, že zrádce Lexu vymýtí ze svého srdce, že je mezi ní a jí navždy konec, že svému srdci rozkáže, aby ho nemilovalo — Ale srdce, specielně srdce omámené, je potvůrka paličatá, nedá si poroučeti, uličnicky přehlížející rozkazy a dělající si co samo chce.

Vůle by zde byla, vůle úžasná, ale všecko ztroskotává, neboť ta malá věc, tikající v hrudi, si z ní zhola nic nedělá a povídá si pro sebe v rythmu tepu:

„Mám Lexu rádo... heč, mám Lexu rádo...“

A ať si Irča rozkazuje jak chce, nohama zlostí dupe a vykřikuje za den nejméně stokrát „přestaneš, neposlucho,“ srdce, zdá se, je taškářem, který si z ní tropí jen šašky.

Konečně se Irča zlostí všecka zatřepe, několikrát vysykne „zločinče, krev pijící“, slzičky jí vyhrknou a běží do kuchyně a žebroní:

„Anna, leťte nahoru, ať sem ten opičák přijde.“

Čestný titul opičáka ráčil poděditi pan Lexa po včerejším kotrmelci a činu ďasovitém.

* *
*

Ema Destinnová, Annie Sedláčková, Marja Bogucká a Eduard Vojan jsou miláčky všech žabek, jejichž hlavou je Irča. Však také má jejich fotografie s autografem. Co se jich jen s žábami naháněly, jaké překážky musely překonávati — dosud se Irča chichtá při vzpomínce na to, jak získala fotografie Olgy Gzovské, která všechnu dívčí mládež přiváděla do extase.

Smluvily se, že musí dostati její fotografii stůj co stůj, vyptávaly se v divadle u portýra, pokladníka i v kanceláři na její adresu, ale všecky instance mlčely jako hrob. Až bozi, kteří nemohli patřiti na jejich trápení, seslali jim mistra Vojana, nerušeně se procházejícího před Národním divadlem, netušícího nebezpečí, klidně pokuřujícího trabuko, hrdě trčící k nebesům.

Žáby skulily hlavy dohromady, zašpitaly cosi, zachichotaly se, vytrhly ze sešitu list, rozdělily jej na

čtverečky, napsaly každá své jméno, daly je do pudřenky a jedna z nich sáhla dovnitř a vylovila bílý lístek.

Nu, toť se ví, Irča to odnesla a byla předurčena, aby se rozhopitala k mistru Vojanovi a požádala ho o adresu Olgy Gzovské.

Pokřižovala se, tajemnou formuli zamumlala, informovala se, nemá-li říci „pane mistře“, protože pouhé mistře se jí zdálo být nějak neslušné a kamarádské — a řítila se k nic netušícímu, siestě se oddávajícímu božství, zastavila se před ním, podívala se mu do výrazné tváře, uklonila se co nejroztomileji a kurážně zašpitala:

„Promiňte... eh... mistře, neráčíte věděti, kde bydlí paní Gzovská?“

Oslovený vyndal doutník z úst, svraštil obočí, zadíval se na špuntíčka před ním, zvedl hlavu a řekl zvolna:

„Hotel Palace, Jindřišská ulice.“

Irča se usmívá, několikrát se ukloní a děkuje:

„Račte prominout, mistře, že jsem obtěžovala, děkuji mnohokrát za ochotu.“

A opět několik drobných úklon, sladkých úsměvů, sukýnky se roztančí a mistr Vojan, v duchu se usmívaje, pokračuje v procházce.

Žáby jsou nadšením bez sebe, gratulují Irče, div ji na rukou nenosí a pak ještě všecky defilují před

tváří svého boha a uklánějí se — Inu rozkošné — Ale paní Gzovská byla tehdy hrozně nešetrná, protože je k sobě nepustila a musely nechati fotografie u vrátného k podpisu.

Jen když ale byly podepsány...

Irča si na to vzpomíná, otevírá zásuvku svého stolečku a rozkládá fotografie: defilují před ní všichni ti, která ráda vidí na jevišti a jimž se obdivuje tajnou dívčí láskou:

Eduard Vojan, Ema Destinnová, Růžena Nasková — ach, je jich velká, dlouhá řada...

Příprava do divadla hraje rovněž důležitou roli v životě mladé, nadějné dívky a děje se za mimořádného zaujetí pro věc. Představení, pravda, začíná až o sedmé, ale to Irče nevadí, aby již ve dvě hodiny si nedala zatopiti v koupelně, nevykramařila všecky šaty, nerozházela je po pokojíku a nerozprostřela velebně přes židli hezký, ružový, kraťoučký krunýřek, spínající jen boky.

Potom se pokojík zamkne a nepustí se do něho ani půl živé nohy a pak počne rej satanášů, neboť Irča lítá z pokoje do pokoje, ve tři hodiny nutí mamičku, aby se oblékala, že jistotně zmeškají a lomí zoufale rukama, když vidí, že tatíček o půl šesté je dosud v domácím obleku, až konečně, nemohouc to vydržeti, protože je už dávno oblečena, zle se

na něho rozčiluje a žene jej do ložnice s briskním rozkazem:

„Ale ať už se oblékáš, sice uvidíš, co jich ode mne dostaneš...!“

Tatíček, toť se ví, se téhle výzvy tak bojí, že ihned běží... ihned, div si nohy nepoláme...

* *
*

Lexa přichází přesně o pul sedmé, má na sobě smoking a bozi žasněte — i knírek si oholil, aby vypadal hodně anglicky. Ale je to hezký hoch, dovedla si Irča vybrati; inu, co je to všecko platno — vkus má — a dokonalý. Lakové botky se chlapci pyšně blyští, slovem je bezvadný a elegantní, že se mu žádný biografový herec nevyrovná. Oh, to by žáby žárlivostí poskakovaly, kdyby je v divadle viděly — kéž by tam také byly, Irča by se hrdě v loži natřásala, očkem by po nich hodila, krátce dokázala by jim, že je nesmírně šťastnou...

Vydávají se na cestu, Irča s Lexou jdou před staroušky, chvílemi si ruce stisknou, boky o sebe zavadí — a něco hezkého a milého ovívá jim skráně, zdá se jim, že z Václavského náměstí, Ovocné třídy i ulice Ferdinandovy vane jim vstříc omamná, horká, mysl blažící vlna, že světla lamp krouží kolem nich a setřásají jim na hlavu miliony jiskřiček, zlatých

i stříbrných jiskřiček, vniknuvších jim do srdce tenkými, paprskovitými šípy.

A kdesi vysoko zpívají andělé „Aleluja“ ....?

* *
*

Světlo velkého lustru je pozdravilo, naplnilo jim oči září a rozvířilo duše... Konečně jsou spolu v divadle, s rodiči, sedí u kraje lože, tisknou si ruce a prsty probíhá teplo, spánky se zachvívají v rytmu tepu jejich srdcí a všecko jásá... jásá... jásá... až náhle zvonek se ozve jasným, stříbrným hlasem, světlo zhasíná, v orchestru ozývají se zvuky ouvertury k „Prodané nevěstě“, zvuky zalévající jim oči slzami... a tam před nimi, v drahém stánku „Národ sobě“, sní Irča s očima slzami zaplavenýma, sní o svém příštím štěstí... zatím co Ema Destinnová zpívá píseň „o věrném milování“...

* *
*

Vy, nedočkaví čtenáři, myslíte si, že každá knížka, ať dobrá nebo špatná, ať románek nebo velké, mnohostránkové dílo, musí prý skončiti. A tak i pohádka o Irče. Co vám však má autor více říci, než to, že oči Irčiny, zaplavené nitkami mlhy, vylouděnými vláhou šťastných slz, dívaly se na jeviště a že její sluch vnímal píseň o „věrném milování“.

A nejste spokojeni tímto ukončením, které jen napovídá, aniž by dopovědělo. Pojďte proto se mnou, přeskočíme několik dní, snad i měsíců a uvidíme krásný letní večer: sladký večer, když soumrak padá do polí a luk, stéká na květy v polích a dotýká se vrcholku hvozdů, jako kdyby je hladilo.

A touto krásou soumraku jde Irča jako bílá vidina, jako sen mládí, tak blouznivě vysnělý a tak nedostižný, jde ruku v ruce s tím, jemuž své prosté, prvně milující srdce vložila do dlaně s naivním, důvěrným gestem: „Je tvé, vezmi si je. Vidíš, jak září na tvé ruce? Miluj je. Měj je rád tolik, jako ono tebe. Nad námi září miliony hvězd. Ale jejich lesk je matný proti lesku tvých očí, protože ony jsou mi celičkým světem. Schyl se k němu a polib to mé srdce, zadýchej je teplem svých úst."

Tak se stane za onoho soumraku...

A pak jednou, po nové řadě dnů rozžehne se velké světlo v Irčiných očích: a to bude tenkráte, až její dívčí sen dosáhne vrcholu, až její hlava spočine v Lexově náručí tehdy, když bude jen jeho ve čtyřech vyhřátých stěnách. Stěnách vyhřatých čekáním a láskou...

